

Cerkveni

GLASILO SLOVEN
SKIH CERKVENIH
GLASBENIKOV



Glasbenik

ŠT. 9, 10

SEPTEMBER ♦ 1957 ♦ OKTOBER

LETO 60

France Marolt:

Anton Foerster.

Ob stoletnici rojstva.

Foerster je temeljna postava slovenske glasbe, one nujne, bitne kulturne sestavine našega naroda, ki umetno glasbo redno in stalno ustvarja in soustvarja, one trajne kulturne žiti, ki v narodnem snovanju tesno veže skladatelja-izvajalca s poslušalstvom. Foerster šele je postavil in zahteval te nujne in potrebne premise našega glasbenega življenja, jih programatično razširil in poglobil, sistematično utrdil ter s svojim velikim delom posvetil. Od svojega nastopa v Slovencih do pojave Fr. Gerbiča in M. Hubada na polju svetne glasbe ter do nasledstva St. Premrla v cerkveni glasbi je Foerster prvi vsestransko oral našo glasbeno ledino in zlasti cerkveno glasbo temeljito preobrazil. Foerster je velik mojster-zdravnik naše glasbe: neustrašeno je začel trebiti tuji plevel z naše glasbene njive ter pobijati diletantsko prizadevanje starokopitnih glasbunov in zlaganih pevskladnikov. Toda kjerkoli je urezal, kamorkoli zasadil, povsod je s spretno roko stvarjal dobrine, ki so pognale med nami zdravih korenin ter rodile obilen in zdrav sad. Njegov blagi in pošteni značaj ter izredni vzgojiteljski dar sta ga usposobila za ta veliki poklic; potrebnih sil si je črpal iz svojega globokega in širokega talenta, ki ga je usmerjala izobrazba svetovno-široke podlage. In prav ta okoliščina je s pridom koristila njegovi kulturni misiji v našem šele nastajajočem narodu: z vedrim duhom in slovanskim srcem je doumel in vzljubil slovensko pesem in njene prvine, presadil na našo gredo ideje svetlih evropskih vzorov, pojoč nam njih visoko pesem preprosto, »po naše«. Foerster se je vkoreninil globoko v slovensko zemljo; njegova idejna stremljenja vodijo v svet, da se oplojena vračajo med nas. Iz njegovih kantorskih ust nam doni klasično-čista, krepka, zdrava slovanska pesem; ob bokih mu stojita titana: princeps musicae ecclesiasticae Palestrina in herojski Beethoven, iz zaledja pa se dobrotno smehlja slavni Smetana: »Da si ostal med nami, imeli bi češkega Schuberta, no, postal si slovenski Foerster.«

Anton Foerster se je rodil 20. decembra 1837. v Osenicah na Češkem kot sin vaškega učitelja in vodje cerkvene glasbe Jožefa Foersterja. Foersterji so stara kantorska rodbina, predniki so bili glasbeniki-učitelji. Trije bratje: Lojze, Josip in Anton, so si izvolili glasbeni poklic, znamenit je bil zlasti Josip, ki je bil orgelski virtuoz in profesor kontrapunkta na praškem konservatoriju,¹ njegov sin I. B. Foerster je uvaževan češki skladatelj. Prvo podlago je dal mlademu Antonu njegov oče, vzgojitelj treh rodov, ki ga je temeljito izvežbal v petju in orgljanju, že z 10 leti je nadomestoval očeta pri cerkvenem opraviilu. Ves čas svojih gimnazijskih in visokošolskih študij se je revni Anton preživljal s cerkvenim petjem,² orgljanjem in poučevanjem glasbe. Po odlično dovršeni maturi l. 1858. je vstopil v cistercijanski samostan v Višebrodu, kjer se je z vnemo lotil glasbenega študija, zlasti Palestrine in gregorijanskega korala. Po 11 mesecih je izstopil iz noviciata in odšel v Prago študirat pravo, ki ga je absolviral in napravil I. drž. izpit. Praško glasbeno življenje je Foersterja docela zajelo in ga tesno zvezalo z mlado glasbeno generacijo takratne dobe. Stopil je v ozke stike s skladateljem K. Bendlom, znanim glasboslovcem in kritikom dr. L. Procházko;³ odločilnega pomena za njegovo življenje pa je postala prijateljska vez z B. Smetano. Smetana, t. č. prvi kapelnik »k. češkega divadla«, je šele odkril Foersterjev skladateljski talent, ga popolnoma pritegnil k glasbenemu delu in ga namestil za učitelja-pianista na svojem glasbenem zavodu. Na pobudo svojega odličnega mentorja in s posredovanjem dr. L. Procházke je Foerster l. 1864. sprejel mesto organista in zborovodje pri škof. cerkvi v Senju v Hrvatskem Primorju, kjer je našel primitivne razmere. Lotil se je proučevanja staroslovenske cerkvene glasbe in pričel skladati glagolske cerkvene skladbe, poučevati semeniščnike v liturgičnem petju in ustanovil cerkven zbor, ki je v kratkem dvignil ugled cerkvenega petja na znamenito višino. Ustanovil je prvo glasbeno društvo z glasbeno šolo ter sestavil orkester, da je mogel pričeti z glasbenimi prireditvami. Leta 1865. si je poiskal na Češkem svojo zakonsko družico Petronilo, roj. Veselý, da si ustvari v Senju svoj dom in se docela posveti novemu glasbenemu življenju.

Po nasvetu dr. L. Procházke je povabila ljubljanska »Čitalnica«⁴ l. 1867. Foersterja, naj prevzame vodstvo petja in šole v »Čitalnici« in kapelništvo pri »Dramatičnem društvu«.

Iz prijaznega, slovansko-gostoljubnega Senja ga je usoda zanesla v mrzlo, nemškutarsko Ljubljano, kjer so nad skromno malomeščansko družbo slovenskih »čitalničarjev« oblastno gospodovali ošabni ljubljanski

¹ Njegovo znamenito delo »Nauk o harmoniji« je prevedeno v več tujih jezikov.

² Foerster je pel krasen, mehak liričen tenor; pevsko društvo »Hlahol«, ki je bilo ustanovljeno leta 1860, ga zaznamuje kot odličnega pevca-solista.

³ Dr. L. Procházka je bil znamenit češki kritik in esejist, urednik znanih revij »Hudební listy« in »Dalibor«.

⁴ Največ prizadevanja za izboljšanje glasbe v »Čitalnici« je pokazal agilni kulturni delavec in ustanovnik »Glasbene Matice« ljubljanske Vojteh Valenta.

Nemci. Čitalniško diletantstvo in trmasta opozicija naziransko konservativne, umetnostno-utilitarne Bleiweisove klike proti slehernemu resnemu glasbenemu prizadevanju ter obupne razmere pri »dram. društvu«, ki je komaj živetarilo, so morale mlademu Foersterju skoraj odpreti oči. Spoznanje, da bi se moral brezuspešno boriti proti laži in neumnosti ter skrb za rastočo družino sta ga silili, da si poišče resnejše torišče. Že l. 1868. je sprejel mesto organista in zborovodje v ljubljanski stolnici,⁵ kjer je bil nad 40 let njegov prvi in glavni delokrog. Tu šele se je mogel razviti v velikega reformatorja naše cerkvene glasbe ter se intenzivno poglobiti v svoje delo, da nam ustvari trajnih dobrin. »Cecilijino društvo«, ustanovljeno l. 1877. v Ljubljani po prizadevanju takratnega stolnega dekana, poznejšega knezoškofa dr. I. Kr. Pogačarja, orglarska šola in »Cerkveni Glasbenik« so naprave, ki so pod neumornim Foersterjevim vodstvom in s požrtvovalnim sodelovanjem zvestih »cecilijancev« vzorno napredovale in tako ekstenzivno vršile svoje delo, da se Slovenci dandanes lahko merimo v cerkveni glasbi z drugimi izobraženimi narodi.

Da Foerster za svojega mogočnega reformatorskega delovanja na cerkveno-glasbenem polju ni zanemaril svetne glasbe, nam priča veliko število svetnih skladb, med katerimi so njegova največja orkestralna dela: opera »Gorenjski slavček«, simfonična pesnitev »Turki na Slevici«, da ne omenim številnih zborov in njegovih praktično- in teoretično-pedagoških del.

Interesantna, dasi glasbeno historično skoraj nepoznana doba Foersterjevega stvarjanja, zlasti pa njegovo veliko delo za naš narod, zahtevata posebne monografije.

Časovnemu valu, nosečemu Slovencem novih mladih sil, ki so jele v dr. Krekovich »Novih akordih« ubirati moderne strune ter buditi zahteve novejših »cecilijancev«, Foerster ni mogel odoleti; sivolasega nestorja naše glasbe, neugnanega pionirja, je strudila težka pot, prehitel ga je vsakomur pravični čas. Umaknil se je l. 1909. v zasluženi pokoj in se po nekajletnem bivanju v Ljubljani preselil med svetovno vojno z zvesto družico k sinu dr. Vladimirju, sodnemu nadsvetniku, v Novo mesto. Tu je zložil poslednje delo, peterodejansko opero »Dom in rod« in urejeval svoja glasbena dela; glasbenih prireditev ni več posečal, ker je močno oglušil. Umril je po kratkem bolehanju 17. aprila 1926.

*

Glasbenega delavca Foersterjevega formata, ki bi nam bil v sleherni glasbeni panogi ustvaril toliko in tolikšnih dobrin kakor Foerster, slovenska glasbena zgodovina ne pozna doslej.

V prvi vrsti je skladatelj; kot stolni regenschori sklada predvsem za cerkev. Zaznamujemo njegovih 10 latinskih maš za moški, mešani in ženski zbor (nekatere z orkestrom), 2 slovenski ter 1 glagolsko (staro-

⁵ V »Čitalnic« in pri »Dram. društvu« je Foerster vodil do zime l. 1870., ker ni bilo namestnika.

slovensko) mašo. Gradualov, ofertorijev, motetov ima 257 (nekatero z orkestrom), Te Deum je uglasbil štirikrat; v zbornikih »Cecilija« (2 izdaji) in v zbirki »Cantica sacra« (za moški zbor) je do 300 slov. cerkvenih pesmi. Od svetnih skladb je treba imenovati najbolj priljubljeno, ljudsko opero »Gorenjski slavček«, ki je bila izvajana večkrat na Češkem in je od l. 1922. v predelani obliki stalno na slovenskih odrih. Manj znana je simfonična pesnitev »Turki na Slevici« za soliste, zbor in veliki orkester⁶ in poslednji opus št. 179 »Dom in rod« (opera v 5 dej.).⁷ Omenjam znameniti »Vodnikov venec« in kantato »Domovini«. Vokalna glasba šteje 47 moških in mešanih zborov, med njimi so vzorni moški zbori: »Samo«, »Spak«, »Tri mi tuge«, »Umrl je mož — mož živi« ali mešani zbori »Ljubica«, »Z glasnim šumom s kora«. Samospjevov s klavirjem je 19, znan je »Mlad junak«; za orkester ima 2 večji skladbi, med njima »Slovansko suito« v 5 delih; za klavir je 7 del, odlikujeta se fantazija »Po jezeru« in »Slovanska sonata«. Za harmonij je pisana »Fantazija za 3 narodne pesmi«, za harmonij in klavir »Pesem sv. Venčeslava«, za gosli in klavir pa »Sonatina«.

V drugi vrsti je treba Foersterja poznati kot mojstrskega reproduktorja in to bodisi kot vzornega pevovodjo ozir. kapelnika ali kot virtuoznega pianista in izbornega organista. Občudoval sem kot mlad študent njegovo dirigentsko spretnost pri pontifikalnih mašah z orkestrom: Z desnico je vodil, z levico igral manual, z levo nogo pedaliziral, na desni stal, registriral sam in še pel po vrhu. Strme sem poslušal, kako je iz preprostega motiva zgradil mogočno fugo, da so se tresle orgle, tako mojstrsko improvizirano, kakor da je izdelana kompozicija.

Slavni B. Smetana, ki je bil Lisztov učenec, ga hvali kot izbornega pianista, bravurne tehnike, orkestralnega tona; A. Förchtgott-Towačevskij, vodja znamenite dunajske »Slovenije« piše o njem, da takratni Dunaj nima enakega organista. Samo takšen strokovnjak je mogel privabiti po začetnih težavah, ko mu je ušel domala ves »zarjaveli zbor« s kora, z vzglednim delom takratne najboljše ljubljanske pevke in pevce (ga. A. Pesjakova, ga. Gregoričeva, Baumgartnerjeva, Pogačarjeva, gdč. Pleiweisova, Neugebauerjeva, gg. Meden, Razinger, Nolli, Hajdrih, Valenta, Kagnus i. dr.), ter vzgojiti slaviti cerkven zbor. Da! Foerster je bil še vzvišen kantor v pravem pomenu besede.

Foerster je znamenit glasben pedagog, za kar ga je usposobil njegov blagi in krotki značaj ter izredni vzgojiteljski dar, ki je bil vsem Foersterjem urojen.⁸ Da uresniči v Slovence presejano cecilijansko idejo, ki jo je spočel slaviti regenburški koralist in reformator cerkvene glasbe dr. Fr. Witt, je ustanovil l. 1877. orglarsko šolo v Ljubljani, jo vodil in vzgojil

⁶ Izvajala »Glasbena Matica« pod vodstvom M. Hubada l. 1907. na 2 koncertih.

⁷ Predložena upravi Narodnega gledališča v Ljubljani, neizvajana.

⁸ Po očetu je podedoval pedagoški dar tudi njegov najstarejši sin Anton, slaviti pianist-virtuoz, gojenec lipskega konservatorija, nato profesor-pianist na berlinskem »Sternovem konservatoriju« in na »Musical College« v Chicagu, † l. 1915. v Trstu.

malone zastonj v najtežjih razmerah v 31 letih stotine slov. organistov. Ti kulturni misijonarji so šli med narod in dali sedanjemu upoštevanja vrednemu glasbenemu življenju med našim preprostim, neukim ljudstvom trdno podlago. Poleg tega dela, ki ga je Foerster vršil z občudovanja vredno potrpežljivostjo, je poučeval glasbo v duhovskem in deškem semenišču (Alojzijevišču), v Huthovem dekliškem zavodu, na obeh gimnazijah in realki ter učil klavir in harmonij privatno. Mladi gimnazijci smo se pri njem naučili v enem mesecu več teoretično-praktične glasbe na originalno preprost način — tolmačil je n. pr. intervale s prestavljanjem prstov na roki — kakor se je današnja mladina z modernimi nazornimi pripomočki v enem letu.

V ozki zvezi s Foersterjevim vzgojnim delovanjem so njegovi praktično-teoretični spisi, kritično in mentorsko delo in strokovno uredništvo. 31 let je urejeval priloge »Cerkvenega Glasbenika« ter zapustil naši glasbi vzorno glasilo, ki izhaja od vsega početka 1878. leta kot edini glasbeni časopis, ki se je v Slovencih neprestano vzdržal. Strokovno vredna in glasbeno-vzgojna znamenita dela Foersterjeva so »Pevska šola« (l. 1874., navodilo že l. 1867., 5 izdaj), ki je začela množiti vrste slovenskih izobraženih pevcev, »Pesmaričica po številkah za nežno mladino« (1882. do 1887., 3 natisi), »Nauk o harmoniji, kontrapunktu in generalbasu« (1884. in 1903.), »Teoretično-praktična klavirska šola« (1886., 2 izdaji), ki se je do najnovejše dobe ves slov. glasbeni naraščaj po njej vežbal, zbornik »Cecilija« (2 izdaji 1883., 1884. in 1901., 1902.) ter zbirka »Cantica sacra«. V teh delih spoznamo Foersterja kot izbornega teoretika, izkušenega praktika ter vestnega učitelja. Kot kritik je dejstvoval Foerster že v Pragi pri »Hudebních listych« in »Daliboru«, ki je kasneje (1872.) prinašal stvarno pomemben esej »Reforma církvéní hudby«. Tudi »Cerkveni Glasbenik« ima nekaj njegovih člankov razne vsebine. Premnogim sodobnikom in tudi mlajši generaciji je bil Foerster učitelj in mentor (D. Fajgelj, P. Ang. Hribar, I. Hladnik, J. Aljaž, Jan. in Avg. Leban, F. Ferjančič, J. Pogačnik i. dr.). No, in ali ni Foerster vzor nesebičnega, neugnanega, neomajno poštenega delavca, sam najboljši pedagoški zgled glasbeni mladini?

*

Glasboslovec, ki bi hotel stilno-kritično prisluhnuti in dojeti prvine Foersterjeve melodije, bi moral poprej rešiti vprašanje, kaj je v njegovi glasbi slovenskega, kaj češkega. A ker se še nismo polotili važne naloge, da bi razložili bitne prvine slovenske melodije, ostane to vprašanje nerešen problem. In še tole zanimivo načelno vprašanje bi hkrati nastalo: Ali so skladatelji katerekoli epohe (n. pr. klasiki) poznali v svojem ustvarjanju, ki je bilo enkrat obrnjeno v »musicó sacro«, pa zopet v »musicó profano«, razlike v glasbeni tehniki? Ali so v svojem umetniškem snovanju razlikovali mašo od madrigala, motet od erotične pesmi?

Kdor pozna Foersterjevo glasbo, bo prepoznal lice njegove melodije na mah od sto drugih, to se pravi, da je njen avtor originalen v svojem

osnutku. In če je res, da je sleherna likovna forma kolikor toliko realizacija duhovnega koncepta avtorjevega, moremo po njej soustvariti, t. j. doživljati genetični proces umetnine. Prisluhni Foersterjevi melodiji: enkrat te določno pozdravi nevesela slovenska pesem (,Njega ni'), drugič elegični staročeški koral (,Samo'), tretjič maloruska sanjavost (,Mlad junak'), ali vprav hanaška šegavost (,Spak'), pa te zopet zadene Beethovenska trpkost (,Umrl je mož') ali eremitsko pobožno dvigne religiozno-lirski moment (,Večerni ave'). In vendar se melodična črta Foersterja v vseh utripih stalno dviga: Ni li to tajnost slovanske note? Da je Foersterjeva faktura klasična, je manj zanimivo; preprostost in jasnost njegovih harmonij, njegova tipična modulacijska sfera, strogo kontrapunktična izpeljava melodičnih črt, naravnost skopo uravnovešanje glasbene materije, precizna arhitektonika (vzoren primer nudi ,Umrl je mož') mi odpira posredno poglede v psiho, v značaj tega moža-stvaritelja. Preko vseh teh opazovanj je zame to-le spoznanje važno: Nad vse Foersterjeve stvaritve, ki jih ni pisal za ljudsko mnenje ali po naročilu, torej iz sebe za sebe, pa najsi že bodo »musica sacra« ali »musica profana«, se nagiba ob vsej tehnični preciznosti in popolnosti globoka resnost brez primere, ki posveča njegovo erotično kakor religiozno pesem, mašo kakor simfonično pesnitev. More biti, da so si svetne in cerkvene kompozicije njegove izrazno različne, avtor je v vseh primerih oni vedno pošteni, globoko verni, blagi Foerster.

*

Kaj naj rečem o Foersterju — človeku? Kdor ga je poznal, vé, da je znal biti resast, srdit, da, celo uporno je znal vzrojit. Njegova reformacija je naletela v Slovencih na silno močan odpor. Branjevke na trgu so se norčavo zadirale za njim: »Lajson! lajson!« (»Kyrie eleison«),⁹ nadenj se je spravil celo pesnik J. Resman, ki mu je tako-le podvalil: »V središču Slovenije, v belej Ljubljani, v šoli in cerkvi je glasba v rokah tujcu, nehvaležnemu izdajalcu — praktičen kruhoborec, ta pri nas igra glavno vlogo!« (Foerster je tedaj imel na leto kot stolni regenschori borih 300 gld.)

Tedanji humoristično-satirični list »Brencelj« mu je očital v verzih in prozi, da se ne udeležuje volitev, da je ošaben, da ne pomoči prsta v blagoslovljeno vodo, ko hodi na kor..., da uvaja husitsko petje..., povelil mu je posebno himno, »Pesem šenklaškega šomaštra«:

... »Jaz sem iz Pemskega z lačnim trebuhom
v kranjsko deželu privandral za kruhom«...

Po njem so padali duhovni in laiki, »klerikalci« in »liberalci«; le majhen trop je stal za njim, za svojim vodnikom, pa vzdržali so, niso omahnili: Foerster je vse izmeril — nič zameril. V tem trdem boju za idejo in za življenje hkrati, v tem odločnem, brezobzirnem stremljenju za

⁹ »Cerkveni Glasbenik« l. L, str. 7: Fr. Ferjančič: »Foerster kot človek«.

svetlimi vzori je ostal Foerster velik, ki je ob hudi priliki odgovoril trpko užaljeni družici: »To bi bil lep soldat, če bi v bitki vrgel puško v koruzo; zdaj šele se bo treba vojskovati!«

In mož, ki je z neupogljivo roko okrenil ladjo slovenske glasbe iz negotovega diletantskega oklevanja v široke vode višje umetnosti, ki v težkih preizkušnjah ni nikdar klonil, nikdar zatajil načel in se nikdar laskal nizkotnim čustvom — je čakal, da so njegove visoke ideje zmagale. Znan in spoštovan slovenski kulturni delavec mu piše ob njegovi 70 letnici: ... »Mnogo smo imeli glasbenikov, ki so hrupneje nastopali, imeli pa smo samo enega Foersterja, ki je štiri desetletja neumorno gradil stavbo našega petja in glasbe. In le tako delo tvori moč in življenje narodov. Bolj ko se izgublja naše slovensko življenje v malenkostih, krepkeje se dviga iz te vsakdanjosti Vaša oseba, predstavljajoča konsekventen trud in enotnost misli in uma...« No, Foersterja niso podrle ne strupene pšice slabotnih sovražnikov, a tudi ne laskanje lažiprijateljev; ostal je spokojni, v svojo duhovno silo verujoči in svoji krepki Muzi zaupajoči Foerster: Vedno borben, a plemenit vitez za slovensko glasbo, vedno skromen in tih patriarh-stoik. Kakor je tiho snoval in živel, tako je tiho umrl.

*

Kaj je ostalo Slovencem od Antona Foersterja? Čas je šel preko njega, šel tudi preko glasbe njegove, ki postaja zgodovina. A tisto veliko 40 letno konstruktivno delo njegovo, ki ga je »zakopal sto klafter globoko« v našo narodno žit, ki je proniknilo kakor živa voda skoz pusto kamenje do plodne zemlje, da ustvari trden temelj naši glasbi — to delo ostane.

Fran Ferjančič:

Nekaj spominov iz prve dobe Cecilijinega društva.

(Dalje.)

Bodi mi dovoljeno, da predstavim cenjenim čitateljem še dva vrla cecilijanca z Goriškega, ki sta bržkone malo znana, a njuno delovanje sega precej daleč nazaj v ono prvo dobo našega cerkveno-glasbenega preporoda. In to storim tem rajši, ker sta obadva moja stara, iskrena prijatelja že iz gimnazijskih let.

Prvi je Josip Kalin, sedaj upokojeni župnik in duhovni svetnik v Drežnici pri Kobaridu. Rojen je bil 7. marca 1863 v Ajdovščini na Primorskem, ki leži ob Hublju ravno na meji med nekdanjo Kranjsko in Goriško. Zaradi velike nadarjenosti so tudi njega poslali v goriške šole. Na svojo srečo je bil sprejet v malo deško semenišče, v katerem je ostal do konca gimnazijskih študij. Na goriški gimnaziji je študiral pet let za Kokošarjem in dve leti pred menoj. V marsičem se mi zdi zelo podoben Kokošarju, tako n. pr. v veselju do glasbe. V malem semenišču se je temeljito izobrazil v petju in glasbi. Kokošarju je bil podoben tudi v nadarjenosti in pridnosti. Kakor je bil Kokošar v svojem razredu vedno prvi, prav tako je bil tudi Kalin v svojem razredu vseskozi prvi odličnjak. Ker mu je bila v malem semenišču svoboda precej

omejena, ni mogel tako pogostoma zahajati v našo družbo. V počitnicah pa je kot izboren drugi basist rad pomagal pri raznih pevskih nastopih. Tako se spominjam, da je nekoč pel v vipavski čitalnici. Sodeloval je tudi pri najznamenitejšem dijaškem koncertu iz one dobe, ki so ga priredili slovenski dijaki- pevci iz vseh naših srednjih šol. Koncert se je vršil v Vipavi na velikem gostilniškem dvorišču in sodelovali so pri njem dijaki iz Gorice, Ljubljane, Trsta, Kopra in najbrž tudi še od drugod. Petje je vodil vipavski rojak Dekleva, poznejši glasbeni učitelj, ki je takrat študiral na preparandiji v Kopru, a je obenem na istem zavodu tudi že učil glasbo. Ker bi morda kdo rad vedel, kaj smo takrat pri koncertu peli, omenjam, da na te štiri moške zборе se prav dobro spominjam: na Foersterjevo »Pobratimijo«, na Nedvedovo »V ljubem si ostala kraju«, na Kocijančičevo »Njega ni« in na Förchtgott Tovačevskyjevo »Luna tiha blede«. Zanimivo je, da je pri tem koncertu kot ljubljanski dijak sodeloval tudi pokojni Matej Hubad. Bil je že takrat visoke, vitke postave. Imel je že takrat silno krepak in lepo zveneč bariton. Ob splošnem odobravanju je krasno zapel Vilharjevega »Mornarja«. Na klavirju, ki pa nikakor ni bil prvovrsten, ga je spretno spremljal goriški dijak, poznejši odvetnik in državni poslanec dr. Josip Fon. To sem samo mimogrede omenil, da se otme pozabljenosti.

Po odlično končani maturi je Kalin vstopil v goriško bogoslovno semenišče. Tu je takoj prevzel vodstvo cerkvenega pevskega zbora, ki ga je z gorečnostjo vodil vsa štiri leta. Njegov pevski zbor ni čisto nič zaostajal za prejšnjim Kokošarjevim zborom. Ko je bil 6. maja 1888 posvečen v mašnika, so ga poslali za kaplana v Miren pri Gorici, kjer je služboval od l. 1888 do 1892. Dasi je bil takrat precej šibkega zdravja, je vendar takoj začel može in fante poučevati v cerkvenem petju. In da je dosegel lepe uspehe, o tem sem se sam prepričal. Moj sošolec in prijatelj Andrej Gergolet me je povabil na svojo novo mašo, ki jo je slovesno obhajal 4. avgusta 1889 v svojem rojstnem kraju Doberdobo na goriškem Krasu. Na oni novi maši pa so peli mirenski pevci pod Kalinovim vodstvom. Peli so dovolj dobro in natančno po cerkvenih predpisih: Hallerjevo triglasno mašo, op. 11 z obligatnim spremljevanjem (spremljal je mirenski učitelj Vodopivec na harmoniju, ker orgel takrat v Doberdobo niso imeli); nadalje so peli pravilni p. Kornmüllerjev gradual »Iustus ut palma« in štiriglasni Wittov ofertorij »Veritas mea«. Da niso peli introita in komunije, se nisem čisto nič čudil, saj teh spevov niso takrat peli niti v goriški stolnici. Seveda Doberdob takrat še ni bil v onem žalostnem slovesu kot »slovenskih fantov grob« in na prijetni novi maši se nam niti sanjalo ni, kaj vse utegne še priti nad one kraje. Vesel pa sem bil zaradi lepega in pravilnega petja na novi maši. In to je bila v prvi vrsti zasluga Kalinova.

Leta 1892 je prišel v Drežnico, kjer je ostal ves čas do sedaj. Mala izjema je bila med svetovno vojno, ko je moral od leta 1915 pa do konca vojne bivati s svojimi župljani v notranjosti države. Tudi tukaj je doživel marsikaj zanimivega. Tako n. pr. so ga prisilili, da je moral na veliki petek zoper vse svoje prepričanje orglati pri službi božji.

Po končani vojni se je s svojimi župljani zopet vrnil v Drežnico. *Toda tu ga je čakala še hujša preizkušnja. Zaradi onega nesrečnega spomenika na Krnu, o katerem so menili, da ga je razdejala sovražna roka, a se je pozneje izkazalo, da je strela treščila vanj, so mu zažgali župnišče in noben njegovih župljanov ni smel gasiti. In tedaj mu je zgorel tudi njegov ljubljani harmonij in njegov bogati glasbeni arhiv. Pa tudi pod tem težkim udarcem Kalin ni klonil, ostal je miren, trdno zaupajoč v božjo previdnost. In res, kmalu se je izkazala njegova in njegovih župljanov nedolžnost, in ljubi Bog je zopet obrnil vse na bolje.

Meni je veljal Kalin vedno za vzor resnično pobožnega in gorečega duhovnika. Vem, da bo hud name, ako povem, kako je sodil o njem slavnoznan misijonar Karel Heidrich, ki je bil svoj čas spiritual v ljubljanskem bogoslovnem semenišču. Heidrich je Kalina dobro poznal iz raznih misijonov in duhovnih vaj. Ko je nekoč prišel pogovor na Kalina, ga Heidrich ni mogel prehvaliti ter ga je ponovno imenoval »gemma sacerdotum« (biser duhovnikov). Največjo zaslugo si je pač stekel s tem, da je v Drežnici sezidal novo krasno cerkev v gotškem slogu na čast Srcu Jezusovemu. Bal se je, da bo med svetovno vojno cerkev trpela veliko škodo, toda božje Srce Jezusovo je skrbno čulo nad tem svetiščem, da se mu ni primerilo nič žalega. In pred par leti — kakor sem zvedel — je postavil Kalin v tej cerkvi krasne, velike orgle, ki so baje največje na deželi. Vseh 45 let, odkar deluje v Drežnici, je vedno sam poučeval cerkveno in svetno petje. Na njegovem cerkvenem koru je vladala krasna disciplina. Pevci in pevke so si šteli v veliko čast, da so smeli sodelovati pri božji službi. Ako je moral pevovodja koga posvariti, je to dotičnika zelo bolelo. Huda kazen je bila, ako je bil za en- ali večkrat izključen od javnega nastopa. Najobčutnejša kazen pa je bila, če je bil kdo za vselej izključen iz pevskega zbora. Samo ob sebi se razume, da je imel pevovodja vedno pred očmi cerkvene predpise in da se je po njih strogo ravnal.

Leta 1930 je zaradi bolehnosti stopil v pokoj, a zaradi pomanjkanja duhovnikov so ga naprosili, da je kot župni upravitelj še vedno ostal tam in še vedno deluje po stari navadi. Sicer vem, da v svoji veliki skromnosti ne bo zadovoljen s tem člankom, ako mu članek sploh pride pred oči. Prepričan pa naj bo, da sta članek narekovala staro prijateljstvo in odkritosrčna ljubezen. Bog daj, ako bi v maju prihodnjega leta v krepkem zdravju in z velikim dušnim veseljem obhajal svojo zlato mašo!

Drugi cecilijanec, kateremu želim tudi posvetiti nekaj vrstic, je moj drugi sošolec in prijatelj Ignacij Leban,¹ župnik v Batujah na Goriškem. Je še vedno čvrst in aktiven kljub svojim skoro 72 letom, ki jih nosi na hrbtu. Rojen je bil dne 25. oktobra 1865 v Prvačini v stari znani gostilničarski družini »pod kolono«. V Prvačini so ljudje glasbeno precej nadarjeni. Tamkaj imajo že od nekdaj godbo na pihala, ki je znana daleč na okrog. Verjetno je, da je pri tej godbi sodeloval tudi ta ali oni član iz Lebanove rodbine. Saj to bi se dalo sklepati iz naslednje dogodbe. Ko je bil Ignacij pozneje kot župnik hud na javne plesse, so Batujci govorili: »Glej ga, glej! S trobento v ustih je prišel na svet, zdaj pa pridiguje proti plesom.« Tudi Ignacijev brat, Albert Leban, ki je 8. maja 1928 nenadoma umrl kot župnik v Kojskem pri Gorici, je bil izvrsten glasbenik in eden najboljših pevovodij na Goriškem. Iz vsega tega vidimo, da je bila Lebanova rodbina glasbeno zelo nadarjena in da se je tega muzikalnega duha že zgodaj navzel tudi naš Ignacij. Starši so ga poslali v goriške šole in že kot dijak na gimnaziji je bil velik prijatelj petja. Pevski učitelj nam je bil takrat pokojni Anton Hribar, izboren pevovodja in skladatelj. Bil je brat skladatelja p. Angelika Hribarja. Pelj pa smo tudi sicer izven šole, ker je bilo takrat na gimnaziji več dobrih pevcev. Leban je pri tem navadno dirigiral.

Leta 1886 je dovršil gimnazijo, na kar je vstopil v goriško bogoslovno semenišče. Tu je vsa leta z vnemo sodeloval pri cerkvenem in narodnem pevskem zboru. V mašnika je bil posvečen 28. julija 1889. Kaplanoval je najprvo v Ročinju in potem v Mirnu pri Gorici. Tedaj je poučeval v petju zlasti mladino. Kot vikar v Srednjem pa je učil v prvi vrsti cerkvene pevce in je skušal organistu vcepiti cerkvenega duha. Leta 1896 pa je kot župnik prišel v Batuje, kjer je še dandanes.

¹ Za nekatere dobrodošle podatke o njem se iskreno zahvaljujem preč. magr. Alojziju Novaku, dekanu v Černičah.

V Batujah je našel dobrega učitelja-organista, a še iz stare šole; zato je začel sam učiti cerkveni pevski zbor, in to vrši neumorno že nad 40 let z mladeniško navdušenostjo. Da je svoj pevski zbor dvignil visoko nad povprečnost navadnih podeželskih zborov, sklepamo lahko iz tega, da je na pr. s svojim zborom ponovno proizvajal Perosijevo »Missa pontificalis prima«. Ker so se učitelji-organisti pogostoma preseljevali na druge službe, je začel Leban poučevati mladeniče v orgljanju in petju, ki naj bi kot stalni organisti vršili svojo službo. Žal, da dva najboljša, zelo nadarjena fanta, sta mlada umrla za sušico. In od tedaj so prihajali v Batuje razni kandidati za organistovsko službo. Toda nekateri so samo nekoliko poskusili; ker pa niso imeli vztrajnosti, so kmalu nehali. Za svojo župnijo je Leban izučil dva. Prvi je prekmalu mislil, da že vse zna, drugi, sedanji pa je zelo priden. Iz Lebanove šole je izšel tudi organist za Dornberg, Josip Cotar, in organist za Gabrije pri Šmarjah, Franc Jerič, ki pa je pred kratkim šel za kruhom v Slovenijo. Tudi danes poučuje Leban štiri dečke v orgljanju, seveda brez vsakega honorarja.

Zelo zanimiv je tudi Lebanov muzikalni arhiv, gotovo najpopolnejši, ki ga premore zasebnik v ondotnih krajih. Vse ima v najlepšem redu, po večini vezano ali vsaj dobro broširano, ker je tudi sam nekoliko knjigoveza. Omeniti je še treba, da poleg umetnega petja ima Leban v fari zelo pogosto tudi ljudsko cerkveno petje, za katero je zelo navdušen.

Leban je bil več let tudi odbornik goriškega Cecilijinega društva s pokojnim Kokošarjem in drugimi. Z vojsko se je to prekinilo. Po vojski je skušal rajni nadškof Sedej društvo sv. Cecilije zopet oživiti, a zaradi nepremagljivih ovir ni prišlo do tega. Vendar seme je ostalo v škofiji.

V veliko zaslugo moramo Lebanu šteti tudi to, da je leta 1908 za župno cerkev v Batujah in za podružnico v Selu oskrbel nove pnevmatične orgle; postavila jih je tvrdka Zupan.

Taki so bili torej naši stari goriški cecilijanci! Ob 60 letnem jubileju Cecilijinega društva se lahko s ponosom oziramo nanje. In tak je tudi naš vrli Ignacij Leban! Bog ga nam v tej neumorni delavnosti ohrani še kolikor mogoče veliko let!

(Dalje prihodnjič.)

Stanko Premrl:

† Prelat Frančišek Ksaver Walczynski, poljski cerkveni skladatelj.

Mož, ob čigar smrti si štejem v dolžnost, napisati o njem v našem listu nekaj vrstic v spomin in počastitev, slovenski glasbeni javnosti nikakor ni tujec, vendar — zlasti mlajšemu rodu bolj malo znan.

Zarad velike starosti in bolehnosti blagega prelata — ki naju je vezalo mnogoletno prijateljstvo — sem zadnje čase večkrat mislil in se bal: Zdaj, zdaj pride o njem smrtno sporočilo... In je žal res le prekmalu prišlo. Zadnja številka »Cerkvenega Glasbenika«, ki ga je pokojni od naše uprave zastopaj prejemal, je prišla nazaj s pripombo: Naslovljenec umrl.

Kdo je bil pokojni?

Prelat Frančišek Ksaver Walczyński je bil rojen 20. oktobra 1852 v Zywiecu v Galiciji, v bivši Avstriji in sedanji Poljski. Gimnazijo je dovršil v Tarnowu, študiral ravnotam bogoslovje in bil l. 1876 posvečen v mašnika. Umetniško temeljito ga je v goslih pet let poučeval Karl Kunstmann; glasbeno teorijo, harmonijo, kontrapunkt, kompozicijo, orgle itd. se je učil večinoma sam. V svrhu večje glasbene izpopolnitve je potoval na Dunaj, v Lipsko, Monakovo,

Regensburg in Prago. 10 let je bil na c. kr. gimnaziji v Tarnowu učitelj petja, hkrati profesor in katehet. Od l. 1887 je vodil pevski zbor društva sv. Vojteha za cerkveno glasbo. L. 1896 je dobil kanonikat pri stolnici v Tarnowu in bil od papeža Leona XIII. imenovan za monsignora z ozirom na zasluge, ki si jih je pridobil za gojitev cerkvene glasbe v tarnovski škofiji. V l. 1923 je postal infulirani stolni dekan in apostolski protonotar. Leta 1926 je obhajal zlato, leta 1936 pa biserno mašo. Umrl je 12. julija 1937.

Walczyński je bil plodovit poljski cerkveni skladatelj. Vseh njegovih glasbenih del je nad 200. Zložil je več vokalnih latinskih maš, mnogo motetov, cerkvenih poljskih in tudi slovenskih pesmi, posebno pa izredno mnogo orgelskih preludijev. Skladbe je deloma izdajal v lastni založbi, deloma so jih zalagale razne poljske, francoske, italijanske in druge tvrdke. Walczyński je pošiljal svoje skladbe tudi kot prispevke raznim glasbenim listom v Franciji, Belgiji, Italiji in drugod.

V našem »Cerkvenem Glasbeniku« so za časa Foersterjevega urejevanja izšle sledeče skladbe Walczyńskega: L. 1900 *Laudes eucharisticae* (8 triglasnih à capella motetov), l. 1902 4 *Carmina sacra ad Mariam Virginem Matremque* za 4glasni mešani zbor, l. 1903 4 *Antiphonae Marianae* za 4glasni mešani zbor, l. 1904 »*Laudetur Ss. Sacramentum*«, 6 *Cantica eucharistica* za 4glasni mešani zbor in *Virgini Matri Immaculatae*, 3 *Hymni* v enaki prireditvi, l. 1905 pesem »*Zdrava morska Zvezda*«, l. 1906 *Hymni sacri ad Ss. Cor. Jesu* (Pesmi k Jezusu) 5 skladb z latinskim in slovenskim besedilom, l. 1907 *Postna in Tantumergo*, vse za mešani zbor. Pod mojim uredništvom pa so l. 1910 izšli *Hymni sacri de Ss. Sacramento*, 5 skladb za 4glasni mešani zbor. — V zbirki »*Slava presv. Evharistije*« je izšla Walczyńskega pesem »*Ti sam Gospod*« za 4glasni mešani zbor.

Pokojni A. Foerster je razne cerkvene skladbe Walczyńskega pogosto oglašal in priporočal v »Cerkvenem Glasbeniku« in to od l. 1901 dalje: počenši z op. 17. »*Laudate Dominum in organo*«, 3- in 4glasne invencije za orgle in harmonij, in potem razne skladbe za orgle, pesmi, motete itd. do l. 1908, ko je oglašil in priporočil zbirko »*Ubi Petrus — ibi Ecclesiae*«, 50 orgelskih preludijev. Foerster je skladbe Walczyńskega vedno pohvalil kot melodične, zelo cerkvene, izvirne ter zanimivo obdelane. Walczyński je jemal svoje motive in teme pogosto iz starih poljskih pesmi, kar daje njegovim skladbam posebno svojstven značaj. Njegove skladbe tudi niso težke.

Stike, ki jih je imel pokojni prelat s Foersterjem, je ohranil tudi pod mojim uredništvom. Pošiljal je svoje skladbe še dalje v pogled in sem jih zlasti prve čase od leta 1909 do 1912 rad oglašal in priporočal. Med vojno 1914—1919 pa se mu je slabo godilo; nekaj časa je bil celo begunec. Ko se je zopet oglašil, je hvalil Boga, da še živi.

Najino prijateljstvo je obstajalo v tem, da sva pridno dopošiljala drug drugemu svoje skladbe in si jih medsebojno privatno posvečevala, si tudi sicer več ali manj dopisovala, si voščila praznike in godove in se spominjala drug drugega v molitvi, ki je pokojni moj prijatelj zanjo večkrat prosil.

Walczyński je naš »Cerkveni Glasbenik« rad bral in pogosto zatrjeval, kako mu je naš list všeč. Ugajale so mu zelo tudi naše glasbene priloge. Glede mojih mu poslanih skladb se je vedno izražal, da so izvirne, povsem cerkvene in v dobrem pomenu moderne. »Saj ne morete zlagati kot n. pr. Gruber, Haller itd.« mi je pisal l. 1926, ko sem mu poslal 13 obhajilnih; »svojim pesmim ne morete dati fiziognomije preteklih stoletij. Dogme morajo ostati nespremenjene, toda cerkvena umetnost mora biti danes sodobna, seveda z duhom in v duhu Cerkve.« Važno je tudi, kar je zapisal v istem pismu glede slovenske cerkvene glasbe sploh: »Kolikor slovensko cerkveno glasbo poznam,

je sedaj cerkvena in upam, da tudi ostane.« Tudi takrat — leta 1926 — smo imeli kakor letos debato, ali je naša cerkvena glasba dovolj cerkvena ali ne. In Walczyński je povedal jasno besedo, ki more veljati tudi za današnji čas.

Pokojni prelat Walczyński je bil ne le izvrsten glasbenik-skladatelj, temveč tudi pobožen in goreč duhovnik. Napisal je tudi več nabožnih knjižic bodisi za duhovnike bodisi za vernike.

Ko se, dragi pokojni, veseliš pri Bogu, ne pozabi svojih rojakov — Poljakov in tudi ne nas Slovencev!

Emil Hochreiter:

Moji spomini na p. Hugolina Sattnerja, posneti iz njegovih pisem.

(Dalje.)

12. 1. 1927: »Veselim se, da si se sešel s profesorjem Robido in da si ž njim preživel par lepih ur. 2. 1. je sodeloval že spet na moem koru. Dela na to, da bi v avgustu spet šli na otok Krk. Kaj praviš k temu načrtu? Ker čutim dobre posledice lanskega odmora prav zelo, sem za to, da se — če Bog da — ponovno sestanemo v košljunskem zalivu. V začetku vrnitve sem bil zelo slab, a morske kopeli so se pokazale kot božični dar... Vadimo se pridno za frančiškanski koncert... »Tajdo« bodo uprizorili meseca februarja. Bil sem danes v tej zadevi pri g. Hubadu in sem videl naznanilo vaj za »Tajdo«. Študirajo jo takorekoč s polno paro. Vsi orkestralni glasovi pa še niso izpisani. Kopist piše noč in dan. Upam, da me v kratkem povabijo k vajam. Rekli so mi, da se opera ne bo prej uprizorila, dokler ne gre vse popolnoma gladko. Akademski slikar Vavpotič me bo obiskal, da se pogovoriva o sceneriji. Jaz ne pritiskam prav nič, lahko potrpi. Žal je opera v gmotni krizi, sčasoma jo bodo zmanjšali za 40 članov... G. Premrl je zopet bolehen, dr. Kimovec se mora varovati. Dr. Dolinar je vendar dobil dekret za Št. Jakob v Ljubljani, tako da je v stanu se posvetiti »Ljubljani«... M. Elizabeta je okrevala; njeno zadnjo Marijino pesem sem že uglasbil, upam, da ne bo zadnja... Z dr. Srebrničem, škofom v Krku, si pridno dopisujeva gledé novih orgel za stolnico«.

5. 2. 1927: Pred par dnevi me je tajnik intendance g. Mahkota srečal: »Morda Vas bo zanimalo, zvedeti, da bo premijera okoli 20. 2... Soli in zbori so naštudirani, ravnatelj Polič prične kmalu z vajami na odru. Moja skrb je reklama, kdaj Vas smem obiskati?« Jaz sem pa mnenja, da se bo premiera še zavlekla. Orkestralni material pa še ni dogotovljen. Meni bi bilo bolj simpatična premiera v postu. Dr. Kimovec bo napisal v »Slovincu« članke o operi in kako je nastala... 13. 2. bom v Celju pri koncertu »Prosvete«; izvajali bodo zbor »Ob nevihti« s spremljevanjem klavirja in harmonija in mojo zadnjo božično pesem. Tam se bom tudi sestal s prof. Schweigerjem iz Maribora gledé izvajanja »Oljke« in »Ob Nevihti« z orkestrom...

20. 2. 1927: Nedelja popoldan je. Navadno obiščem brata in sestro, a danes piha huda burja; rajše ostanem doma in se s Teboj pogovarjam. Predpoldnem smo peli dve pesmi iz Tvojega peresa zelo izrazito in iskreno. Omenil sem mojemu sosedu: H. čuti globoko. Je odobraval... Točke za frančiškanski koncert v marcu vse obvladujemo. Dve operni zborovi pevki, ki pri meni pojeta, sta mi rekli, da »Tajdo« (1. in 2. dejanje) že vadijo na odru, toda le s klavirjem, ker kopisti orkestralnega materiala še niso dokončali... Beethovenovo »Deveto« bodo dvakrat izvajali, enkrat pod dr. Čerinom, enkrat pod Poličem. Meni je prav, bom vsaj mogel pomembno delo 2 krat slišati, a baje izvira to tekmovanje

iz kalne vode... Neki zagrebški list je prinesel uničujočo kritiko o slovenski glasbi, ki nas pa ni »uničila«, temveč bo dobila primeren in slan odgovor. S silo si prizadevajo Srbi in Hrvati pomanjševati našo kulturo, z eno besedo nas balkanizirati. A se znamo zagovarjati... Dobro branilo v naših rokah je izrek nekega srbskega poslanca v belgrajski skupščini: »Edini kos Evrope v Jugoslaviji je Slovenija«.

4. 3. 1927: »Premiera, ki naj bi se vršila 6. 3., je preložena, ker so 3 solisti oboleli. Prvemu dejanju sem že prisostvoval v gledališču. Priznati moram, da se vsi faktorji pošteno trudijo, da bo uprizoritev veličastna, posebno režiser prof. Šest je kaj velikega ustvaril. Slikar Vavpotič je naslikal 3 krasne scenerije. Ladja se bo videla v celoti, tudi valovi se bodo videli; najlepša slika pa je kompostelska katedrala. Inštrumentacija — pravijo — je sijajna. — In moja malenkost? Gledam in hvalim Boga ... Ti se pa preveč kvariš v K. festina lente! Čuvaj se, v kolikor zmoreš in pridi poleti zopet z menoj na morje! Tam se bova najboljše okrepčala...«

8. 3. 1927: »Premiera še ni bila. Vzrok: boleznin in tehnične težkoče; scenerija ni še kompletna, orkestralni glasovi tudi ne... Torej v soboto ali nedeljo. Sem bil danes v gledališču, slišal in videl 2. dejanje; bil zelo iznenaden, vse gre gladko in lepo doni... Danes mi je poslala »Pontificia scuola superiora di Musica sacra a Roma« krasno diplomu. Posebno odlikovanje. Mislil sem si: bolje ko zaušnica.«

17. 3. 1927: »Ocene o premieri v dnevnikih sem Ti poslal, danes tudi Adamičevo v »Jutru«. Istina je, da je moja opera imela velik uspeh in da se je gladko igrala in pela. Betetto je bil veličasten v petju in mimiki... Občudoval sem delo režiserja. Ladja v 2. dejanju izdelana, spopad z morskimi roparji grozen in epizoda pred cerkvenim portalom vznesena... Vsestransko so mi čestitali. Novi veliki župan me je obiskal v loži in na hodniku so prišli vsi moji pristaši in me obkročili. Intendant je prišel po me, da bi me peljal na oder, sem pa prijazno odklonil. Hiša je bila prepolna. Prihodnjo nedeljo bo repriza. Trudim se z Beethovno mašo in s pripravami za koncert v Celju 27. 3. in za tukajšnji 8. 4. ... Operni orkester (Polič) je Beethovno »Devefo« dvakrat izvajal. 19. 3. jo vodi dr. Čerin z velikim orkestrom (sodelovali bosta ljubljanska in mariborska vojaška godba).«

22. 3. 1927: »Pri reprizi opere je vladalo najlepše vreme; kljub temu je bila hiša polna, samo prvi dve vrsti v parterju nista bili popolnoma zasedeni. Od našega reda jih je bilo 10 do 12... Glasbe ni nihče napadal, libreto so pa kritizirali; pa pride primeren odgovor... Tvojo novo mašo »Christus Rex« sem temeljito pregledal, večkrat, ne samo enkrat. Ugaja mi prav dobro, je sicer moderna, a ne preveč, je vseskozi »nobel« in ima v srce segajoča mesta. Opazil bi sledeče: (slede 3 točke). Glej, da jo moreš založiti in da ne bo material predrag; jaz bi jo takoj študiral.«

17. 4. 1927: »Uprizorili so »Tajdo« sedaj šestkrat, jo še vedno obiskujejo. Na veliki petek v naši cerkvi Foersterjev »Stabat Mater«, vsak kotiček zaseden. To se še ni kmalu pripetilo...«

30. 4. 1927: »Veseli me, da svojo mašo inštrumentiraš, bo gotovo mojstrsko delo. Priredi jo za veliki orkester, toda ne za preveč pihal, ker potlačijo pevce. Svetujem Ti samo 2 rogova, 2 trobenti in 1 pozavno... Našo razglednico iz Maribora z mnogimi podpisi si sprejel. V celoti je bil ta koncert — dogodek. Cerkev zasedena, škof navzoč. Akoravno so bili stroški veliki, je ostal mal prebitek. Zbor je štel 37 glasov, vojaška godba 27 godbenikov. V soboto smo se vadili 2 uri v vojašnici, a ne zaman. Orkester je igral izbornu. Spored: 1. Dr. Bunz: Spomni se (Memorare), 2. P. H. S. Marija, kako si iepa — z orkestrom, 3. Beethoven: Maša v c-duru. 14. 6. bo 50 letnica Cecilijinega društva. Na predvečer moram izvajati cerkveni koncert, izbirek naših koncertnih točk. Danes

je bil ves odbor (9 gospodov) fotografiran. V stolnici bo pontifikalna maša. Meni pripade dokaj nalog; Bog me varuj! Sem edini, ki je bil pri ustanovitvi društva navzoč... Dr. Kimovec se je že vrnil iz Kanajta (pri Aleksandrovem); pripoveduje, da je tam jako lepo.<

8. 5. 1927: »Meni je zelo všeč, da si se odločil svojo mašo »Christus Rex« pokloniti Cecilijinemu društvu ob 50 letnici. Že komaj čakam, da pridejo ti dnevi, ker hočem na vsak način odložiti mesto predsednika... 4. 5. je prišlo iz Sombora 16 gospodov, da prevzamejo nove zvonove; z njimi profesor Dugan. Naprosili so intendantco, da se proizvaja »Tajda«. Ne zaman. Jaz sem se jim pridružil in sem se čudil: 7. predstava — in bila je jako dobro obiskana. Bral sem nekoč v »Schönere Zukunft«: »Pustite kritike pisariti, saj morajo kaj zaslužiti...« Žalostna novica: Včeraj sem bil na Dovjem, pokopali so župnika Aljaža; pogreb je bil velikanski. Gl. Matica in Ljubljana sta mu skupno zapeli žalostinke. Dočakal je 82 let...« C. Glasbenik bo izšel ob jubileju v slavnostni opremi in v pomnoženi vsebini; kot glasbena priloga izide Kimovčev »Te Deum«... Moje zdravstveno stanje — tako tako; sem že izdelan, ker gre vedno naprej brez pavze...<

27. 5. 1927: »Naša opera je zopet na turneji: Sarajevo, Dubrovnik, Split; tudi Gl. Matica hoče v Frankfurt, je povabljen. Mene in moj zbor so tudi povabili, naj koncertiramo v Karlovcu; sem odklonil, ker zdaj nimamo časa za take stvari. — M. Eleonora je praznovala 40 letnico kot organistinja pri Uršulinah... V Crikvenici so se naselili frančiškani s Košljuna, preskrbel sem jim harmonij, gosli i. dr.<

2. 6. 1927: »Vsak dan se grem sprehat v Tivoli, kakor se spodobi za penzioniste. Je krasno tamkaj; zbudi se mi hrepenenje po morju. Lepše je tu, pa »nema mōra«. Prostost in neprisiljenost najdemo tam. O ti prekrasni večeri pod sinjim zvezdnatim nebom! — Zdi se mi, da se dobro imaš, ker imaš toliko veselja do skladanja in toliko marljivosti za naštudiranje glasbenih del. In zdaj si postal še »Grosspapa«; ta pobalinček, ki sem ga v Novem mestu v 1. razredu vlek za kodre! To je tek sveta... Čestitam k nadaljnim skrbem! Vse je prav, če se le zgodi po volji Božji.<

7. 6. 1927: »Kaj je s Teboj? Ali si bolan, ali zaposlen — toliko časa nobene vrstice... Srečno sem preстал zame najnapornejši čas — zdaj bo mirneje. — V nedeljo bo v Novem mestu cerkveni koncert; tudi Ti si zastopan z 2 točkama; Premrl gre doli igrat. — Pri nas je velesojem, zelo zanimivo...<

15. 6. 1927: »Per dir la verita: Slavnostno zborovanje in produkcije 50-letnice Cecilijenega društva so se zelo dobro obnesle. Pošiljam Ti poročilo iz »Slovenca«. Dva škofa in zastopnik goriškega nadškofa so odslužili pontifikalne maše. Zborovanje — moral sem sedeti med obema škofoma — je trajalo do ¼1... Moj koncert je bil vokalen s spremljevanjem orgel, v stolnici vse z orkestrom... Več brzojavk in voščil. — Proti koncu sem pa jaz vzel Tvoj sešitek v roko in dejal: »Gospoda! Najdragocenejši dar za jubilej nam je poslal vladni svetnik, Vam znani skladatelj E. H., ki je zložil na čast Kristusu Kralju novo instrumentalno mašo in jo poklanja našemu društvu. (Velika aklamacija.) Priporočam prihodnjemu odboru, da jo da natisniti.« Seveda mislim samo na orgelski izvleček in na glasove... Premrl je postal konzistorialni svetnik; jaz pa ostanem vendar še predsednik, niso me pustili, da se odpovem... Ta jubilej sem torej preстал in zahvalim Boga za to. Zdaj pride še Telovo in osmina... in duhovne vaje. Pomagaj mi z molitvijo!... In če Bog da, hočeva potem v Košljunu mirovati in živce pustiti pri miru...<

27. 6. 1927: »Duhovne vaje so pri kraju; hvala Ti za memento! Molim sleherni dan za tiste, ki tudi zame molijo, le njihovim molitvi se imam zahvaliti, da me ljubi Bog še pusti na svetu. Duhovne vaje ljubim, a me utrudijo... P. gvardijan s Košljuna mi sporoča: »Vaša vest, da nas zopet obiščete, nas je

vse razveselila. Vas in Vašega prijatelja z veseljem pričakujemo. Primerno je, da pridete šele avgusta meseca, ker od 7. do 17. julija imamo tu orlovsko prireditev. Srčno pozdravljeni!« Naša pot pa ne gre letos čez Zagreb, temveč Ljubljana—Novo mesto—Karlovec—Sušak.

6. 7. 1927: »Včeraj smo bili na koru še polnoštevilni; toda zdaj bo zginil eden za drugim; prvi se je odpeljal prof. Vedral z gospo na Krk. Prihodnjo nedeljo, ko bom brez njega na koru, bom izvajal le preproste pesmi, ki se dajo obvladati brez dirigenta. To bo trajalo do porcijunkule, takrat bo Vedral spet doma. Eno pevko (Štrukelj) smo poslali v Kanajt (Krk), v treh tednih se je izvrstno pokrepčala... 29. julija je bila velika sokolska slavnost, 3. julija pa orlovska; zadnja je baje še bolje uspela. Pri nas so duhovne vaje; sem sicer prost, pa se jih bom tudi nekoliko udeležil... »Tajdo« so torej v tej sezoni 9 krat uprizorili... Mirujem popolnoma, komponiram ničesar, odklonim tudi vse prigodne skladbe, ki jih hočejo od mene. Imam Ti dosti povedati, toda ustmeno. Le pridi sem, bom skrbel za to, da boš preživel prijetne dneve...

— (S p. Hugolinom sem se sestal 30. junija v Ljubljani; peljala sva se čez Novo mesto—Karlovec na Košljun; tam odmor — dva tedna; v mestu Krku se je vršil evharističen shod. Bile so te počitnice zadnje, ki sva jih doživela na morju — na Košljunu. Nazaj grede sva se mudila en dan v karlovškem samostanu in 2 dni pri obitelji Pollak v Selu pri Rodohovi vasi.)

13. 9. 1927: »Pošiljam Ti Marijino pesem »Brezmadežna«, ki je namenjena v prvi vrsti za cerkvene koncerte, bom jo tudi inštrumentiral. Preglej jo skrbno! Take v celoti uglasbene pesmi so nam do sedaj precej manjkale...«

9. 10. 1927: Letos se tako rad spominjam na košljunsko bivanje. Tako bi šel rad nazaj. Bilo je zares lepo. Živeli smo vsi kakor ena družina, v vsakem oziru se ujemali, še pomanjkanje sadja mi ni škodovalo. Čutim ta dobrodelen vpliv vedno bolj in bolj. Tako sem n. pr. pri konsekraciji nove cerkve v Šiški moral peti 3 in pol ure in nisem bil utrujen. Konsekriral je naš škof 2 oltarja, ostala 2 pa mariborski. Jaz z dvema patroma smo antifonirali. Študiram Rheinbergerjevo f-mol mašo za praznik Kristusa Kralja; izborna skladba! 6. oktobra sem romal s svojo sestro na Brezje; danes sem celo pridigoval. — Včeraj je vstopilo bogoslovcev v 1. letnik — kar 20; vesela novica. Orglarska šola pa ima 23 učencev. Organisti se pritožujejo zaradi male plače in vendar tak naval... Mojo pesem »Marija, kako si lepa« zahtevajo na vse strani; tolažim prosilce, da bo izšla. P. Bernardin Sokol je bil bolan, je zdaj okreval in me obiskal; pozdravlja Te iskreno. Dr. Dolinar poučuje v Glasbeni Matici glasbeno estetiko in tudi par predmetov v orglarski šoli. Gosp. Premrl bo s svojim zborom koncertiral v Kamniku... V Ljubljani zidajo in zidajo; na Miklošičevi stavijo troje palač, na periferiji mesta cele sklade hiš in vil.

10. 11. 1927: »Željno sem pričakoval Tvoje pismo; sprevidim iz njega, da imaš sicer veliko dela, a zajemaš iz košljunske rezerve. Jaz tudi. Jutri nesem 3 Marijine v Čemažarjevo tiskarno: »Roža Marija«, »Kako si lepa« in »Brezmadežna«. Lepo so spisane. Zadnjo pesem zdaj inštrumentiram in jo bom 8. decembra po maši izvajal z orkestrom, smatram jo za eno mojih najboljših skladb. Še nekaj o p. B. Sokolu: slišal je Rheinbergerjevo mašo, bil navzoč pri moji vaji in tam slišal Beethovnovno mašo. Navdušeno in ponovno je dejal: »To je muzika.« Pravil je, da so ga zdravniki izpustili kot popolnoma zdravega; trdi, da je ozdravel le na priprošnjo bl. klarice Marije Celine. Kaj je na tej trditvi? Pustimo nedoločeno. Veselimo se, da je okreval. Govoril je o Tebi z veliko ljubeznijo... Tvojo veliko mašo bom izvajal; prosim material (sledil), tudi gosp. Premrl jo bo izvajal. Matičarji se vadijo in vežbajo, Hubad jih hoče drugo leto peljati na Češko. Pevsko društvo »Kolo« iz Zagreba je izvajalo tu vokalni oratorij »Sv. Ciril in Metod« od Širole. Okoli 100 pevcev; sopran — mladenke, alt in bas prav dobra, tenor malo šibek. Lepa, strokovna, a orijen-

talska glasba!... Maribor priredi cerkveni koncert o priliki 70 letnice škofa dr. Karlina. Tu je napovedanih dosti koncertov, a se ne realizirajo vsi, ker ni dovolj obiskovalcev. Kaj mislijo mar, da imajo Ljubljanci denar samo za koncerte!?

1. 12. 1927: »Danes je ‚Narodni praznik‘; vse počiva, samo grmenje topov spominja na dejstvo, da smo se pred nekaj leti zedinili v jugoslovanski državi. Včeraj se je pričela devetdnevnicca, pevke in pevci prihajajo ob pol 6 zgodaj zelo pridno, tako da morem izvajati najlepše maše... 8. decembra Beethove-nova maša in »Brezmadežna« z orkestrom, o božiču Hummel in Faist... Naš trikot (brat in sestra in jaz) ima nezgodo; mojega brata Gustava je 15. no-vembra zadela kap; govor mu je sicer ostal, a desna stran je ohromljena. Njega, ki je zelo suh, ki nikdar ne pije vina, ki je vedno zelo zmerno živel in se vsak dan sprehajal. Prevideli so ga, a njegovo stanje se je poboljšalo. Hvala Bogu! Sestra ga kar najbolje postreže. — Jaz sem zadovoljen s svojim stanjem, saj dokončam 29. novembra 76. leto... V Št. Vidu sem pogledal nove orgle mojstra Jenkota, ki so namenjene za cerkev v Belgradu in ki stoje v dvorani Prosvetne zveze. Je jako lepo delce, ima 11 spremenov na 2 manualih, funkcijo-nira dobro, moti samo malo rezek ton. Prihodnjo nedeljo bo tam Premrl koncer-tiral in pokazal orgle... Pri nas že tri dni gosta megla, noč in dan 2^o—3^o R. Vreme, ko ob vseh svetih... Založnik Böhm z Dunaja namerava mojo »Missa seraphica« na novo izdati; pogaja se z Jugoslovansko knjigarno.«

27. 12. 1927: »Profesor Robida, moj izvrsten sodelavec na koru, se je danes odpeljal na Dunaj in Te bo obiskal. Daj mu 12 zvezkov Tvoje zbirke »Lauda Sion« za uršulinke!... Prazniki so minuli, vse je dobro šlo tudi v zdravstvenem oziru. Prosit novo leto! Več Ti bo povedal gosp. profesor.«

Stanko Premrl:

Orglarska šola v Ljubljani v letih 1877—1937.

(Dalje.)

Absolventi I. 1901.

133. Bolé Ivan, roj. 8. okt. 1878 v Avberu na Primorskem, je že kot učenec orglarske šole igral na harmonij pri službi božji II. drž. gimnazije v uršulinski cerkvi v Ljubljani. V šolskem letu 1900/1 je poučeval petje učence III. in IV. razreda v Marijanišču. L. 1900 je tri mesece hodil orglat in vodit cerkveno petje v Žalino. Orglarsko šolo je dovršil z odliko. Od julija 1901 deluje neprestano kot organist in pevovodja pri romarski cerkvi na Brezjah in uživa sloves prvovrstnega organista. Je tudi izvrsten pevec. Na Brezjah ima lastno hišo in se bavi poleg svoje cerkvene službe s prevažanjem romarjev in leto-viščarjev. Bolé je tudi nekoliko skladatelj.

134. Brunet Jožef, roj. 31. jan. 1878 v Ljubnem (Štaj.), je dovršil orglarsko šolo z odliko. Je bil 30 let v svojem rojstnem kraju organist in ob-činski tajnik. Sedaj je samo občinski tajnik.

135. Čebul Janez, roj. 22. dec. 1875 v Adergasu, župnija Velesovo, je služboval kot organist v Horjulu, Hrenovicah, na Proseku in v Cerkljah pri Kranju. Tu je umrl 21. aprila 1922. Bil je spreten organist, a šibkega zdravja.

136. Fabiani Ignacij, roj. 3. jul. 1882 v Zužemberku, je že kot učenec orglarske šole hodil ob nedeljah in praznikih orglat v Žalino in Sostro. Po dovršeni šoli je služboval kot organist dve leti v Planini pri Rakeku; po oproščenju vojaščine je bil dve leti v Javorjah nad Škofjo Loko organist in učitelj

na zasilni šoli, od tam je prišel v Mokronog, kjer je bil 4 leta organist in učitelj klavirja. V Tunicah pri Kamniku je orgljal dve leti in se tam poročil. L. 1900 je dobil službo organista in cerkovnika v Šmarjeti in tu slušbuje še danes. 8 let je bil tu tudi občinski tajnik. Fabiani je poleg tega precej zlagal. Več njegovih cerkvenih zborovskih pesmi je izšlo v »C. Gl.«, l. 1923 je samostojno izdal 8 mašnih za mešani zbor. Mnogo skladb ima v rokopisu. Njegov najstarejši sin Rafko je kaplan v Sodražici, sin Viktor učenec orglarske šole v Ljubljani. Izmed hčera je ena učiteljica, druga poštarica.

137. **Lavrič Anton**, roj. 17. jun. 1880 v Škocijanu pri Mokronogu kot sin nadučitelja in organista, je po dovršeni orglarski šoli služil osem let pri vojakih in sicer pri 17. pešpolku v Ljubljani kot narednik oz. računski podčastnik. Od l. 1903 do 1906 je imel pri vojakih svoj moški zbor, 36 pevcev. Že v tem času, od l. 1902, je začel voditi cerkveno petje pri oo. jezuitih v Ljubljani, ki ga sedaj v jezuitski cerkvi sv. Jožefa — vodi še vedno. Od l. 1908 do 1914 je hkrati vodil cerkveno petje v Trnovem v Ljubljani, v Križankah pa od l. 1909 dalje. Povsod mu pomaga njegova soproga Ana kot spretna organistinja. Lavrič je že pod Foersterjem pel več let stalno na stolnem koru, sedaj pa prihaja le sem ter tja ob raznih slovesnih prilikah, kadar je prost. Od l. 1910 je uslužben v Jugoslovanski oz. prej v Katoliški knjigarni v Ljubljani kot vodja glasbenega oddelka. Je tudi odbornik Cecilijinega društva za ljubljansko škofijo. Njegova sestra Alojzija je organistinja v Mokronogu.

138. **Kožlin Ignacij**, rojen v Biljani, je orglarsko šolo dovršil kot privatist.

L. 1902.

139. **Hrovat Franc**, roj. 19. julija 1877 v Mačkovecu, župnija Šempeter pri Novem mestu, je služboval kot organist v Šempetru pri Novem Mestu, v Škocijanu pri Mokronogu, nekaj časa bil v Ameriki, potem orgljal v Celju pri oo. kapucinih in končno v Radečah pri Zidanem mostu. Zadnjih 10 let biva v Zagrebu in izvršuje krojaško obrt.

140. **Jerin Janez**, roj. 10. junija 1881 v Podsmerečju, župnija Blagovica. Bil je organist v Krškem. Umrl je v ruskem ujetništvu v Turkestanu.

141. **Mrak Franc**, roj. 17. okt. 1883 v Kranjski gori. Posečal je najprej pletarsko šolo v Ljubljani. Nato vstopil v orglarsko šolo. Še kot učenec je hodil vadit petje in igrat v Ribno pri Bledu in v St. Jurje pri Grosupljem. Tu je po dovršeni šoli nastopil službo. Leta 1908 je prevzel službo organista v Zabnicah in na sv. Višarjih. Radi napetosti med Italijo in Avstrijo je leta 1912 dobil nalog, naj se izseli iz obmejnega pasa. Služboval je še na Čatežu ob Savi, odkoder je bil poklican na vojno. Umrl je ujet v Rusiji 13. marca 1937. Njegov sin je organist v Krškem ob Savi.

142. **Učakar Franc**, roj. 26. marca 1881 na Pristavi, župnija Moravče, je služboval kot organist v Rajhenburgu, Pečah, na Črnučah in pri Devici Mariji v Polju. Tu deluje še sedaj. Je tudi pletarski mojster in je bil za umetna pletarska dela odlikovan leta 1926 na mednarodni razstavi v Rimu s častno diplomom, zlato kolajno in palmo velike časti.

143. **Vilfan Andrej**, roj. 29. nov. 1878 v Zabnici pri Škofji Loki, je po dovršeni orglarski šoli vstopil k salezijancem na Rakovniku pri Ljubljani. Po dovršenih štirih gimnazijskih razredih so ga poslali v Galicijo v noviciat. Zaradi boleznih je zapustil noviciat in se vpisal na učiteljsko v Ljubljani. Kot učitelj je služboval v Preski, Šmartnem pod Šmarno goro, pri salezijancih na Rakovniku in v Sori. Povsod je z veliko vnemo opravljal službo organista. Bil je poleg tega neumoren delavec v raznih naših, zlasti mladinskih organizacijah. Umrl je v Sori 6. marca 1927 zaradi jetike.

144. **Zavodnik Anton**, roj. 21. maja 1879 na Krki, je služboval kot organist dve leti v Hrušici pri Podgradu v Istri, dve leti v Velikih Laščah, 15 let v Kranjski gori. Zdaj je že mnogo let samo še krojaški mojster v Kranjski gori in sodeluje kot pevec pri cerkvenem pevskem zboru.

L. 1903.

145. **Grašič Jakob**, roj. 22. julija 1885 na Trsteniku, je bil organist na Trsteniku od 1903 do 1906, potem odšel k vojakom. Nato je zopet doma orglal od 1909 do 1914, ko je moral oditi na vojno. Umri je v Zagrebu zaradi ran, dobljenih na goriški fronti, 16. avg. 1915 in bil v Zagrebu pokopan.

146. **Heybal Josip**, roj. 22. maja 1882 v Stražnici na Moravskem, je kot orglarski učenec orglal dve leti pri sv. Florijanu v Ljubljani in nedeljskih šolskih mašah in večkrat v stolnici pri litanijah. Vsa leta je bil stalni pevec v stolnici in to tudi med počitnicami. V Glasbeni Matici se je tisti čas učil gosli pri prof. Vedralu, ki je Heybala kot dobrega goslača rad imel in ga tudi gmotno podpiral. Heybal je leta 1903 nastopil na javni produkciji Glasbene Matice v kvartetu in samostojno z violinskim koncertom. Kot goslač je igral prve gosli tudi pri treh cerkvenih koncertih, ko so jih izvajali v Ljubljani p. Hartmanov oratorij »Sv. Frančišek« pod vodstvom skladatelja: dvakrat v stolnici in enkrat v uršulinski cerkvi. Po odlično dovršeni orglarski šoli je Heybal nastopil službo organista v Kamniku v nadžupni cerkvi in jo opravljal 29 let. Privatno je poučeval klavir in gosli. Po vojni je dalj časa igral gosli v ljubljanski operi, tako da se je vozil iz Kamnika v Ljubljano in nazaj. Leta 1932 je težko obolel na vnetju hrbtenice. Zdaj živi v Mošnjah na Gorenjskem, kjer njegova soproga opravlja organistovsko službo. Eno leto je orglal tudi na Vrhniki.

147. **Loboda Nikolaj**, roj. 5. dec. 1885 v Šmarci pri Kamniku, je služboval kot organist dve leti v Mokronogu, 8 let v Mekinjah, eno leto je bil organist in tajnik Kmetске hranilnice in posojilnic v Radovljici, eno leto v Trziču. Med vojno je kot vojak vodil dve leti vojaško nemško petje pri vojaških mašah v Kozienicah na Poljskem. Po vojni je bil pet let pri državni železnici v komercialni službi, kjer je vodil razne pevske zборе in orkestre. V Šmartnem pri Litiji je dve leti bil tajnik Kmetijske zadruga in društveni pevovodja. V Kočevju pet let mestni organist; kot tak vodil slovenski in nemški cerkveni zbor ter služboval kot uradnik v tekstilni tovarni. Pozneje je bil v Ljubljani v Šiški dve leti organist in poučeval razna ljubljanska društva v petju in godbi. Od 1. aprila 1934 deluje kot organist v Kamniku v mestni župni cerkvi.

148. **Mihelič Jožef**, roj. 13. febr. 1881 v Dolenji vasi pri Ribnici, je služboval kot organist na Mirni in na Selah pri Šumbregu, v Št. Lovrencu in Preddvoru kot nadučitelj in organist. Od leta 1922 je strokovni učitelj v Ljubljani.

149. **Petek Ivan**, roj. 14. dec. 1885 v Stangi, službuje ves čas, kar je šolo dovršil, kot organist v Dobrniču.

L. 1904.

150. **Arh Albin**, roj. 28. febr. 1882 v Čemšeniku, deluje kot organist neprestano v svojem rojstnem kraju. Njegov sin Franc je organist v Ljubljani — v Sp. Šiški.

151. **Cimerman Fran**, roj. 10. dec. 1886 v Št. Lambertu pri Litiji, je po dovršeni šoli v počitnicah pomagal deloma svojemu očetu, organistu v Št. Rupertu, deloma hodil orglat v Štango. Nato je služboval kot organist v Dobropoljah od 1904 do 1909. V letu 1909/10 je obiskoval in končal Zadržno

šolo v Ljubljani. Leta 1910 jeseni je nastopil za Fr. Gerbičem službo organista in pevovodje pri mestni župni cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani in jo vršil eno leto. Leta 1911 je prevzel službo organista in tajnika pri »Gospodarskem društvu za štednjo i zajmove« na Rabu (Dalmacija). Tu je deloval do svetovne vojne. Moral je v vojno in služil od 1915 do 1920. Leta 1920 je nastopil službo knjigovodje pri Kmetijski nabavni in prodajni zadrugi v Kranju, potem je bil od 1921 do 1922 knjigovodja podružnice »Gospodarske zveze« v Kranju; od 1922 do 1924 pa knjigovodja Obrtne hranilnice v Kranju, medtem je tudi opravljal službo organista in pevovodje tri leta v Šmartnu pri Kranju. Od 1928 do 1931 je bil uslužben pri tvrdki Vajt, tovarna pletenin v Kranju in v Celju, nato pol leta pri Kmet. okr. zadrugi v Kranju. Od novembra 1931 dalje je knjigovodja Tisk. društva v Kranju. Po potrebi pomaga kranjskemu organistu Cirilu Mohorju.

152. Zupančič Anton, roj. 26. avg. 1883 na Malih Češnjicah, župnija Št. Vid pri Stični, je bil organist v Sodražici, pri Novi Štifi in v St. Vidu pri Stični. Umrl je med vojno na Ruskem leta 1914.

L. 1905.

153. Grm Alojzij, roj. 7. febr. 1882 v Zagorici, župnija Dobropolje, službuje kot organist v Ilirski Bistrici (Italija) in je hkrati pisar pri tamošnjem notarju.

154. Hanžič Ferdinand, roj. 11. apr. 1889 v Hrašah pri Lescah, je orglal dve leti v Lescah. Zaradi premajhnega zaslužka je to službo opustil in vstopil k železnici. Živi v Zagrebu.

155. Končan Janez, roj. 29. nov. 1889 v Domžalah, je orglal v Gorjah od 1905 do 1913. Nato je odšel v Ameriko, kjer v New Yorku vsa leta vrši službo organista v raznih cerkvah in tudi sicer poučuje v petju in klavirju. Sedaj stanuje v Brooklynu.

156. Mežek Anton, roj. 24. maja 1889 na Rodinah, župnija Breznica, je bil organist v Ribnem; potem žagar na Boh. Bistrici in je semtertje hodil orglat na Lesce. Nato je moral na vojno. Od leta 1920 službuje kot organist in cerkovnik na Breznici.

157. Možina Martin, roj. 29. okt. 1889 v Gatini pri Zalni, se je po dovršeni orglarski šoli izpopolnjeval še na Srazredni ljudski in na trgovski šoli v Ljubljani; vmes je hodil igrat v Žalno do l. 1920. Na Kopanju in Polici je orglal od 1912 do 1922. Tega leta se je priženil v Ljubljano v hišo in gostilno, Florijanska ulica 24, in izvršuje tu gostilniško obrt že 15 let.

158. Škerjanc Matej, roj. 2. sept. 1886 v Mlaki pri Komendi, je bil organist v Vidmu ob Savi in Št. Pavlu na Koroškem, potem užitninski uslužbenec na Bledu. Sedaj živi v Šmarci pri Kamniku.

159. Vidrih Emil, roj. 2. junija 1882 v Branici na Vipavskem, je služboval kot organist in cerkovnik dve leti v Senožečah in 8 let kot organist pri oo. kapucinih na Reki. Leta 1936 se je preselil na Trsat, kjer stanuje v lastni hiši. Dve leti je orglal in vodil petje v trsatski božjepotni cerkvi. Za cerkveno glasbo se še vedno zanima. Na »Cerkv. Glasb.« je naročen že 36 let.

160. Zupan Jožef, roj. 5. apr. 1884 v Šenčurju pri Kranju, je služboval kot organist in občinski tajnik v Kresnicah od 1915 do 1927, v Šenčurju pa kot organist od 1927 do danes, tajnik pa od 1927 do 1932 in 1934 do danes.

161. Ana Roner, poročena Lavrič, roj. 30. decembra 1869 v Ljubljani, je dovršila orglarsko šolo kot privatistinja. Službovala je kot organistinja 10 let v Trnovem v Ljubljani, pri sv. Jožefu ozir. pri oo. jezuitih v Ljubljani od l. 1902, zraven še v Križankah v Ljubljani od l. 1909. Obe službi vrši skupaj s svojim soprogom. Privatno poučuje klavir.

L. 1906.

162. **Adamič Karlo**, roj. 2. nov. 1887 v Sodražici, je bil organist v Selcih nad Škofjo Loko, od l. 1908 stolni kapelnik ter učitelj petja in glasbe v deškem semenišču »Ožegovičianum« v Senju, od l. 1909 tudi učitelj petja na realni gimnaziji istotam. Potem je služboval v Koprivnici, od l. 1933 pa deluje v Splitu kot učitelj glasbe na škofijski klasični gimnaziji in na bogoslovnem učilišču. Je tudi glasbeni vodja društva »Sv. Cecilije«. Karlo Adamič je znan tudi kot skladatelj cerkvenih in svetnih skladb. Zložil in izdal je številne zbirke pesmi, Staroslovensko mašo, orgelske skladbe itd. V rokopisu hrani še mnogo vsakovrstnih skladb.

163. **Ferbežar Franc**, roj. 25. avg. 1886 na Malem vrhu pri Šmarju, deluje ves čas kot organist in cerkovnik v Šmarju na Dolenjskem.

164. **Ozebek Maks**, roj. 28. okt. 188 v Predmostu, župnija Poljane nad Škofjo Loko, je odšel v Ameriko, kjer ima lastno hišo in se udejstvuje kot mehanik.

165. **Ravnik Janko**, roj. 7. maja 1891 v Boh. Bistrici, se je po odlično dovršeni orglarski šoli izpopolnjeval v klavirju najprej še v ljubljanski Glasbeni Matici, na kar je l. 1911 vstopil na praški konservatorij in ga dovršil l. 1915. Med vojno je od l. 1916 dalje služil pri vojaški godbi 17. pešpolka kot pianist. Po vojni je deloval kot učitelj klavirja od l. 1919 pri Glasbeni Matici v Ljubljani, od l. 1924 na konservatoriju Gl. Matice in od l. 1927 dalje deluje na drž. konservatoriju istotam. Janko Ravnik je izvrsten pedagog, prav tako odličen umetnik, bodisi kot pianist bodisi kot organist. Je tudi priznan, rahločuten skladatelj. Zložil je zборе, samospeve in klavirske skladbe, ki so izšle v raznih naših glasbenih listih in izdajah Gl. Matice. V rokopisu se nahaja med drugim njegova Missa in hon. B. M. V. za mešani zbor z orglami in Requiem za en glas in orgle. Ravnik je končno zaslužen turist in turistovski pripovednik.

166. **Simončič Alojzij**, roj. 22. oktobra 1880 v Roviščah, župnija Studenec pri Krškem, je bil organist na Raki in v Boštanju. Umrl je v vojni.

167. **Trpin Maks**, roj. 17. februarja 1882 na Dobračevi, župnija Ziri, je bil organist v Polhovem Gradcu, potem mlekar, potem uslužben pri pošti v Ljubljani, kjer še sedaj živi.

168. **Zupet Martin**, roj. 9. okt. 1880 v Podborštu pri Šentjanžu na Dolenjskem, je že kot samouk orglal v Št. Janžu in kot orglarski učenec. Po dovršeni šoli je služboval kot organist v Št. Jakobu ob Savi 7 let in pol, dve leti v Proseku pri Trstu in hkrati hodil semtertja orglat v bližnji Zgonik, nato v Planini pri Rakeku 1 leto, v Škocijanu pri Mokronogu 1 leto, v Beli cerkvi 6 let, na Črnučah 1 leto, na Mirni 1 leto in Št. Lambertu pol leta. Od l. 1930 živi v Ljubljani. Njegov sin Alojzij je organist in občinski tajnik v Ihanu.

L. 1907.

169. **Bajde Ludovik**, roj. 27. julija 1883 v Hotiču pri Litiji, je izumil klaviolino, instrument, ki dokaj dobro nadomestuje prave gosli; izdelal je precejšnje število teh instrumentov. Zanimanje za ta instrument pa je polagoma skoro čisto prenehalo. Bajde je kot dober tenorist sodeloval v raznih pevskih zborih v Ljubljani, sedaj pa je že mnogo let operni pevec v Lipskem na Nemškem.

170. **Hlebce Venceslav**, roj. 28. sept. 1884 v Hinjah na Dolenjskem, je bil organist in cerkovnik v Šmartnem pri Kranju 10 let. Nadaljna leta je deloval pri »Sinarski in žimarski zadrugi« v Stražišču pri Kranju, nazadnje kot ravnatelj. Kot dober igralec je večkrat sodeloval pri igrah v Ljudskem domu v

Kranju. Tudi sicer se je marljivo udeleževal pri raznih društvih. Umrli je 5. februarja 1934.

171. **Bratovž Anton**, roj. 12. junija 1883 v Št. Vidu pri Vipavi, je bil po dovršeni šoli ves čas do svoje smrti organist in tajnik posojilnice v Št. Vidu pri Vipavi. Umrli je zaradi sladkorne bolezni 24. januarja 1918.

172. **Pregeljc Ivan**, rojen 28. avgusta 1886 na Slapu pri Vipavi, je bil organist v Begunjah pri Cerknici, potem je živel nekaj časa v Ameriki. Sedaj biva zopet v domovini. Njegov sin Ivan je kaplan v Semiču.

Anton Lavrič:

Orgle v župniji Škocijan pri Mokronogu na Dolenjskem.

1. Orgle v Škocijano.

Škocijan pri Mokronogu je ena izmed največjih župnij ljubljanske škofije. Obsega 11 podružnic in tri šole. Škocijan je rojstni kraj slavnega afriškega misijonarja Abuna solimana dr. Ignacija Knobleharja, ki je pokopan v grobnici samostana avguštincev v Neaplju in slavnega slovničarja Franca Metelka; ta je pa pokopan pri sv. Krištofu v Ljubljani. Namen teh vrstic ni, da bi cenjenim bralcem Cerkv. Gl. opisovale zgodovino Škocijana, ampak naj omenjajo samo orgle župne cerkve in na podružnicah. Župna cerkev sv. Kancjana in tovarišev stoji na prijaznem vzvišenem prostoru sredi lepe in prikupljive vasi. Zgodovino škocjanske župnije je spisal, a dokaj pomanjkljivo, bivši škocjanski župnik in slovenski pisatelj Peter Bohinjec. V zgodovini cerkve, ki jo je posvetil 1. VII. 1782 stiški opat baron Franc Ks. Tauffrer, sicer omenja orgle, orgel podružnih cerkva pa ne. Malokateri avtor, ki je pisal zgodovino kakšne cerkve, omenja oz. opiše tudi orgle. Kvečjemu omenja, da so na koru, bolj podrobno pa ne. Pa so orgle vendar važen predmet in kras notranjščine cerkve. Vse drugo omenjajo. Zvonove zelo natančno opisuje;*) kdaj je bila zakristija ali mrtvašnica prebeljena in podobne nevažnosti, a o orglah ne najdeš ne duha ne sluha. — Prvotne škocjanske orgle so bile menda najslabše na vsem ljubem svetu. Prinesene so bile že stare leta 1676, kakor je bilo napisano v levem sapniku in sicer: ali iz Stične ali iz Št. Vida pri Stični. Napis se je gasil: Diese Orgel wurde unter damaligem Pfarrer Dismas Florjantschitsch aus (ta prostor je bil nečistljiv) Sittich im Jahre 1676 nach St. Cantian bei Gutenwerth überführt. Kakor so stari ljudje pripovedovali, so bile te orgle iz Stične. Pa da bi imel mogočen stiški samostan tako slabe in majhne orgle, dvomim. Imele so samo 9 spremenov, kakor: principal, kopel 8, salicional 8', flavto 4, oktavo 4", superoktava 2", pikolo 2, v pedalu pa: kontrabas 16 in oktavni bas 8. Bile so seveda skrajšane, opremljene z bornimi lesenimi tipkami. Tudi so bile samo spredaj pokrite s še precej prikupljivo steno in prospektom. Na vrhu orgel so trobili nekoč štirje angelčki-invalidi. Enemu je manjkala roka in trobenta je kar poleg njega ležala, drugemu zopet noga, tretjemu polovico glave, četrti je bil pa sploh brez glave; samo trobento je še v rokah držal.***) V srednjem sapniku je bil napis, kakor ga omenja župnik Bohinjec v zgodovini škocjanske župnije, da so bile te orgle kupljene približno 100 let pozneje 1789 v mestu Prix; kje je to mesto bilo, ali je še, mi ni znano. Kaj je torej verjetno? Vsekakor drži prvi napis. — Mehova sta bila dva na nožni pogon. To je bilo vsaj v toliko dobro, da si imel, kolikor toliko, mirno sapo pri igranju. Leta 1895 je pa te orgle popravil oziroma še bolj skvaril Mandlinov učenc Jonež Zupančič iz Trebnjega. Mandlin je bil dober orglaski mojster v Trebnjem in je po Dolenjskem več dobrih orgel postavil n. pr.: v Treb-

*) Zvonovi so seveda važna cerkvena oprava; morali bi pa merodajni činitelji ravnotako orgle vpoštovati kakor zvonove.

***) Ta okrask trobečih angelov so pozneje odstranili.

njem, Mimi peči, Trebelnem pri Mokronogu, Trški gori pri Novem mestu, Višnji gori pri župni cerkvi, Brezovici pri Ljubljani itd. Zupančič je prestavil mehove na cerkveno okno za orglami s pogonom na vrvi in škripee. Mehova sta se kmalu razsušila in usnje je na več krajih odstopilo, da je sapa močno uhajala. Škripeca sta evilila in milo tožila: »Vsak let' smo klal' sam' lan' pa letos ne.« Najhujše je bilo pa to, ko je vrv skočila iz škripca in si ostal sredi maše brez sape in moral z igranjem nehati. Kolikokrat se je to zgodilo! — Ker so bile orgle popolnoma gole, samo spredaj pokrite, kakor naši letoviščarji na revijerah in kopaljščih, so hudomušneži vse piščali (še posebno pedalne) z neokusnimi napisi in raznimi možiči opremili in popraskali. Nekdo se je celo ovekovečil, kdaj je bil zadnjič pri polnočnici na sv. večer. Za tako veliko in bogato faro kakor je Škocjan, so bile te orgle in prostor na koru naravnost škandal. Za pevce je bil odločen nekak »kurnik«, ker so bile po vsem drugem kornem prostoru klopi. Prostora je bilo v »kurniku« komaj za 7 ljudi. Kako je moglo torej cerkveno petje v takih razmerah napredovati! Moj pokojni oče, ki je bil nadučitelj in organist v Škocjanu, tudi ni mogel doseči, kar bi bil rad, ker so se merodajni krogi premalo zato brigali. Pokojni župnik Janez Germ, sicer blaga duša, a duhovnik starega kova, ni imel zato nobenega smisla. Edini takratni kaplan, sedaj župnik v pokoju na Ježici Franc Košir se je za petje zanimal. Ko je dobil novomeški frančiškanski samostan sedanje orgle l. 1891, se je Košir zelo trudil, da bi dobil Škocjan stare frančiškanske orgle, ki so bile izvrstne. Pa vse zastoj; ni mu žal uspelo. Omenjene orgle so sedaj v Brusnicah in v Škocjanu so ostale stare nadušljive orgle do l. 1904. Ko je po Germovi smrti nastopil l. 1901 škocjansko župnijo pokojni župnik in slovenski pisatelj Peter Bohinjec, je že čez tri leta postavil nove lepe orgle, prvo Milavčevo delo. Orgle imajo dve omari in dva manuala s 16 registri. Stare orgle so odšle v zaslužen pokoj v ogenj, ker se od teh sploh ni dalo ničesar porabiti. G. profesor M. Bajuk mi bo to pritrdil, kar sem pisal o teh orglah, ko je igral l. 1908 na Vovkotovi novi maši na te orgle. Takrat so bile te orgle menda v zadnjem štadiju nezavesti. G. Franc Vovko je sedaj župnik v St. Petru pri Novem mestu, moj sorojak škocjanski; žal da je revež čisto oslepel. Foerster in p. Hugolin Sattner sta te orgle v Milavčevi delavnici preiskusila in se nad vse pohvalno izrazila. P. Hugolin je pisal v Cerkv. Gl. prav laskavo oceno. Orgle je slovesno blagoslovil na zahvalno nedeljo ljubljanski stolni kanonik dr. Andrej Karlin, poznejši mariborski knezoškof. Imajo 16 pojočih spremenov s potrebnimi zvezniki; so deloma pnevmatične, deloma na stožce. Žal, da so te lepe orgle vedno pokvarjene; malokdaj funkcionirajo vsi registri. V teku let so jih imeli v rokah razni »virtuozi« in jih tako zdelali, da potrebujejo temeljitega popravila. Sam sem bil priča, kako se je neki tak »virtuoz« s pedalom produciral, ropotal in zbijal brez vsake glasbene vrednosti, da me je srce bolelo. Dispozicija teh orgel je sledeča:

I. manual:

1. Principal 8',
2. Burdon 8',
3. Viola di gamba 8'
4. Flavta 4',
5. Oktava 4',
6. Superoktava 2,
7. Mikstura 2 3/4'.

II. manual:

8. Principalne gosli 8',
9. Eolina 8',
10. Unda maris 8',
11. Fugara 4',
12. Flauto amabile 4'.

Pedal: 13. Violonbas 16', 14. Subbas 16', 15. Subbas piano 16, 16. Čelo 8. — Zvezniki: I. manual k II., pedalni sklep, fortissimo, forte, mezzoforte.

Kakor je razvidno iz dispozicije, so te orgle izvrstne; saj bile so. Pleno je tako plemenit in lep za našo škocjansko cerkev, da bi ne mogel biti drugi lepši. Daj Bog, da bi bile te orgle kakor vsake vedno v rokah dobrih organistov, ki imajo ljubezen in spoštovanje do lepega instrumenta ter razumevanje za pravilno igranje.

2. Orgle pri podružnici sv. Urha na Slančevrhu. Ta cerkvica stoji visoko na hribu med vinskimi goricami, oddaljena od farne cerkve dobre 2 uri. Ima orgle z 8 registri, katere je postavil v 18. stoletju sloveč celjski orglarski mojster I. G. Geneshek. Ta

mojster je postavil tudi velike in krasne orgle v stiški samostanski cerkvi pred nekaj sto leti, ki jih sedaj seveda ni več. Najbrž so delo tega mojstra tudi krasne in velike orgle na Rakí pri Krškem, ki so bile svojčas v cistercijanskem samostanu v Kostanjevici na Krki. Sklepati bi se dalo iz tega, ker je srednja omara raških orgel (imajo namreč tri omare baročnega sloga) popolnoma podobna orglam na Slančevrhu. Intonacija teh orgel je silno mila in mehka. Igralnik je ob strani v orglah, kakor navadno pri starih orglah. Tipke so lesene; vlaki registrov so opremljeni z medenimi gumbi. Dispozicija je sledeča: 1. principal 8' (manjka, ker ga je vzela vojna vihra), 2. gamba 8", 3. flavta 8", 4. kopel 8', 5. oktava 4', 6. mikstura. V pedalu: bas forte 16, bas piano 8". — Pred 35 leti, ko sem zadnjič igral na tepežni dan na te orgle, so bile še dokaj dobre in porabne; pač neprimerno boljše kakor prejšnje, stare škocjanske. Sedaj so te orgle, kakor mi je pisal in pravil škocjanski organist g. Godec, zelo slabe.¹ Meh je slab, principal manjka, na popravilo prav v teh časih ni misliti. Koliko starih, še dobro ohranjenih orgel bo propadlo, ker se nihče ne zmeni zanje!

3. Orgle podružne cerkve sv. Tomaža v Zagradu. Samotno v gozdu sameva prijazna cerkev, oddaljena od Škocjana eno uro. Ta cerkev je zelo stara in je bil svoj čas tu vikariat. V cerkvi stoje orgle, ki so bile svojčas prav dobre. Postavil jih je orglarski mojster Račič iz Cerkelj okoli l. 1865. Njegov sin je bil mnogo let nadučitelj in organist v Boštanju ob Savi.² Moj pokojni oče in cerkvenik te podružnice sta jih peljala iz Cerkelj v Škocjan k sv. Tomažu. Imajo 8 registrov, in sicer: 1. principal 8 (sedaj ga ni več; pograbila ga je vojska), 2. viola di gamba 8', flavto 4, 4. kopel 8", 5. oktav 4, 6. miksturo. Pedal: subbas 16', oktavbas 8". Tipke so koščene, bele in črne; omara je rjavo pleskana. Prospekt vzbočen v polkrogu. Sedaj so te orgle tudi slabe in čakajo, da bi se jih kdo usmilil in popravil. Zadnjikrat sem igral na te orgle kot vojak na velikonočno nedeljo l. 1902, ker je pri tej cerkvi na ta dan shod. Bile so še prav dobre, zopet neprimerno boljše kakor farne.

4. Orgle podružne cerkve sv. Križa v Dulih. Na prijaznem gričku, v prijetni dolinici, stoji lepa in ljubka cerkvica, ki hrani prave svetinje sv. Križa. Na pročelju cerkve nad glavnim vhom, se prav dobro spominjam, so viseli trije veliki križi (če še visijo, mi ni znano), in sicer: križ Križanega in obeh razbojnikov. Glavo levega razbojnika so pobalinski vrabci tako izdoblili, da so v njej gnezdili in je slama visela iz nje. Cerkev je znotraj vsa s freskami poslikana. Na steni pri stopnicah, ki vodijo na kor, je slika, kako izganja smrt Adama in Evo iz raja. Ko sem to podobo kot otrok, ko sem šel prvič na ta kor z očetom, zagledal, sem se je tako ustrašil, da sem jo hotel kar domov pobrisati. Komaj so me pregovorili, da sem šel nazaj. V cerkvi stoje orgle, ki so bile svojčas najboljše v škocjanski župniji. Postavil jih je l. 1848 orglarski mojster Bartlmä Billich, Orgelbauer in St. Margarethen bei Cilli, kakor pove napis nad igralnikom. Orgle imajo 8 spremenov, in sicer: principal (manjka, padel je za »domovino«), kopel major 8', flauto stoppo 8', violo 8', oktavo 4', miksturo. Pedal: Violonbas 16', fortebas 8'. Tipke so koščene, spodnje črne, zgornje bele, ravno narobe od današnjih. Vlaki registrov so opremljeni s koščenimi belimi gumbi v sredi. Mehova se nahajata na cerkvenem podstrešju in je pogon na vrvi. Omara je sivo pleskana; piščali so v prospektu v treh delih. Na te orgle sem zadnjikrat igral na god sv. Janeza evangelista, 27. decembra 1901. — Križev pot v tej cerkvi je blagoslovil naš nepozabni pokojni skladatelj p. Hugolin Sattner 4. avgusta 1887.

5. Orgle v podružni cerkvi sv. Barbare na Druščah. Skoraj poltretjo uro od Škocjana in blizu meje svetotrojiške fare, visoko v hribih in vendar v dolini, skromno sameva v gozdu zavetnica umirajočih — sv. Barbara. V cerkvi, ki je nekoliko poslikana, stoje orgle, ki jih je izdelal samouk-domačin Vrabec. Mož je izdeloval tudi

¹ G. Godec mi je iz prijaznosti poslal dispozicijo naših orgel, za kar se mu na tem mestu iskreno zahvalim.

² Nadučitelj Račič je umrl v Ljubljani kot upokojenec in je bil več let vesten član stolnega ljubljanskega kora.

harmonike in jih popravljaj. Za šolo v Škocjanu je za časa učiteljevanja mojega očeta napravil harmonij, kateremu se je poznalo, da mu je oče samouk, ker je bil že čez nekaj let neraben. Orgle imajo 8 spremenov: principal 8 (ga seveda tudi ni več in ga najbrž tudi več ne bo), bourdon 8', flavto 8', dolce 8', kvinto 2', miksturo. Pedal ima: subbas 16' in fortebas 8'. Tudi te orgle so bile neprimerno boljše od farnih. Tipke so iz črešnjevega lesa, mehova sta na cerkvenem podstrešju s pogonom na vrvi. Zadnjikrat sem na te orgle igral po farni polnočnici na sv. dan ob 6 zjutraj. Kakor znano, bere na sveti dan vsak mašnik 3 sv. maše. Takoj po polnočnici, ki jo je opravil župnik z asistenco, smo se podali pevci z gg. kaplanoma na podružnice. En kaplan je opravil tri maše v zgornjem delu fare, drugi pa v spodnjem. In smo šli: moje sestre, ki so bile cerkvene pevke, jaz in drugi pevci, v zgornji del fare. Hodili smo v snegu in mrazu celo noč od cerkve do cerkve. Ključarji so nas povsod prav dobro pogostili. G. kaplan nas je pa milo gledal in sline požiral, ko smo mi dobro jedli in pili. Ubogi kaplan se nam je v resnici smilil, ko se je smel šele po tretji maši, pri podružnici sv. Tomaža, okrepčati. Kaj nam je bilo mar mladim ljudem, če nas je zeblo in smo včasih sneg gazili do kolen! Vsak sveti večer se toplo spominjam na te prijetne ture.

6. Orgle v podružni cerkvi rožniveške M. B. na Stopnem. Pozdravljena, prijazna gora, ki nudiš prelepo cerkev, posvečeno Kraljici sv. rožnega venca. Koliko lepih otroških spominov se mi vzbudi, kadar se spomnim nate, in to zelo pogostokrat! Na tebi smo se zbrali, ko smo šli v procesiji šolski otroci na praznik zaščitnika šolske mladeži sv. Alojzija, iz Škocjana eno uro v hrib z lilijami v rokah in šolsko zastavo. V cerkvi smo imeli sv. mašo, nato smo se na tvoji zeleni trati igrali, prekucavali, skakali, se radovali, kakor se more radovati samo mlado in nedolžno srce. Pozdravljena Kraljica presv. rožnega venca! — Stopno je pač ena najlepših točk naše škofije. Eno uro hoda nad Škocjanom leži s prekrasnim razgledom na dolensko ravan, še posebno, če stopiš v visok zvonik, ki ti nudi nepopisen razgled. Cerkev je po zaslugi sedanjega g. dekana in župnika, duhovnega svetnika Jos. Anžiča, vsa lepo preslikana. Slikal jo je dunajski slikar Kleinert. Cerkev ima pet oltarjev. Štiri v cerkvi in enega zunaj. Tu je bila svojčas znamenita božja pot. Na rožniveško nedeljo se je ljudi kar trilo. Prihajali so verniki iz vseh krajev. Nad vse lepa je soha M. B. v glavnem oltarju z ljubkim Jezuščkom, ki drži v ročici rožni venec. Soho je napravil in vse oltarje prenovil idrijski podobar Straus. Zunaj je tudi kamnita prižnica, raz katero je pridigoval sloveči misijonar Knoblehar, ko se je l. 1850 mudil v domovini. V cerkvi so bile do leta 1904 majhne, zelo stare orgle brez pedala. Imele so 6 registrov: principal 8', flavto 8', kopel 8', oktavo 4', kvinto 2' in miksturo. Mehova sta bila na pogon z jermeni. Teh orgel sedaj ni več, le del belo pleskane omare še stoji. Nadomestuje jih prav slab harmonij.³ Župnik Bohinjec je imel z orgl. mojstrom Milavcem že sklenjeno pogodbo za nove orgle na Stopnem. Zakaj jih ni postavil, mi ni znano. Bog daj, da bi to lepo svetišče Nebeške Matere kmalu dobilo nove. — Omenim naj še majhne orgle v podružni cerkvi sv. Jakoba na Telčah, ki jih tudi ni več. Kdo je te orgle napravil, mi ni znano. L. 1901 sem zadnjikrat igral na te orgle, ob priliki otvoritve in blagoslovitve nove telške šole. Blagoslovil jo je v septembru 1901 župni upravitelj in mož blagega spomina in dobrega srca, pokojni Anton Bojanc, bivši kaplan v Škocjanu. Vse te omenjene orgle, razen onih farnih, so seveda skrajšane tako v manualu kakor pedalu. V manualu je v basu prva tipka c, nato precej f. Namesto fis je d, namesto gis e; ravno tako je v pedalu. V as-duru je na take orgle težko igrati. Te vrstice sem napisal zato, da se omenjene orgle popolnoma ne pozabijo. So zanimive po dispozicijah in nam pričajo o veliki vnemi naših prednikov za čast božjo. Da bi našli naši predragi prednamci v teh burnih časih veliko vnetih posnemalec; potem nam ne bi bilo treba pesimistično gledati v bodočnost.

³ Na teh orglah je bil podpisan sloveč organist in skladatelj Danilo Fajgelj, ki je učiteljeval na bližnji župnji Bučka pod Stopnem. Podpis se je glasil: Danilo Feigel, Schulmeister in Wutschka.


Analiza in sredstva nove glasbene gradbe.

(Nadaljevanje.)

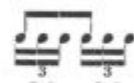
Vrnimo se k taktim načinom. V umetni glasbi prištevamo dvodelne in trodelne taktne načine k pravilnim tipom (sestavljene iz enakih zvočnic), dočim prištevamo zložene taktne načine (5 in 7 delne, ki so sestavljeni iz neenakih zvočnic) k nepravilnim tipom. Poznamo v glavnem četvero temeljnih oblik, ki jih navajamo v naslednjem pregledu. Zvočnica nastopa v treh oblikah:

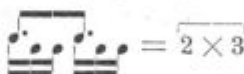
- Kot osnovna oblika
- Kot razvez v krajše vrednosti (ritmične)
- Nota, ki stoji ob primeru v oklepaju, kaže koliko časa traja zvočnica in spajanje.

I. Mali takti (1 zvočnica v dvodelni in trodelni ureditvi)

1. Daktilski ritem: $\overline{\text{UU}} \overline{\text{UU}} = (- \text{UU}) =$  =
 $= \frac{3}{8} (\text{U}), \frac{3}{4} (\text{U}), \frac{3}{2} (\text{U}).$


a) Osnovna oblika (razdelitev v krajšino) $\frac{3}{8} (\text{U})$ 


b) Trijole (iracionalni razvez zvočnega gibanja v trijolah) 


c) Trijolični takt: $(\frac{3}{16}, \frac{6}{8}, \frac{3}{4})$  = 2×3

Pri b je zvočnica vsled iracionalne razširjave v trijoli. Če je trijola osnova celi skladbi, se mora skladatelj ozirati na člene trijol in piše skladbo v $\frac{1}{8}, \frac{3}{8}, \frac{6}{8}, \frac{1}{4}, \frac{3}{4}$ taktnih načinih. Tako nastanejo trijolični takti, ki jih spoznamo najlažje tedaj, če imamo glasbeni stavek v osnovi napisan v 6 ali 9 notah, pa naj so to $\frac{1}{8}$ ali $\frac{1}{4}$. Zbiranje 2×3 , oziroma 3×2 in 3×3 ne pomeni v glasbeni sestavi že razdeljeno vrednost, ampak sestavne dele melodije. V takih slučajih je potem nedvomno pred nami trijolični takti način.


Če ima takt, ki ga označimo z $\frac{6}{8}$ taktom, le eno zvočnico, kar ugotovimo potem njene vsebine, potem imamo zopet opraviti s trijoličnim taktim načinom. Sem pa ne spada normalni $\frac{6}{8}$ ali $\frac{3}{4}$ takti način, ki ima dve zvočnici. Tudi pri $\frac{9}{8}, \frac{12}{8}$ in $\frac{15}{8}$ taktih načinih lahko ugotovimo ali spadajo k trijoličnemu taktnemu načinu ali ne. V trijoličnem taktnem načinu ($\frac{6}{8}$) tvori šest osmink skupaj eno zvočnico, ki se razcepi v 4 krajšine daktilske zvočnice.

2. Ionski ritem: $\overline{\text{UU}} \overline{\text{UU}} \overline{\text{UU}} =$  =
 $= \frac{3}{8} (\text{U}), \frac{3}{4} (\text{U}), \frac{3}{2} (\text{U}).$

a) osnovna oblika $\frac{3}{8} (\text{U})$ 

b) Razdelitev v krajšino¹ 


c) Trijole 

č) Trijolični takt $(\frac{9}{16}, \frac{6}{8}, \frac{3}{4})$  = 3×3

¹ Radi pregleda smo »razdelitev v krajšino« uvrstili posebej pod b.


3. Trobejski ritem: $\overline{\text{u u}} \text{ u} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{3}{16}, \frac{3}{8}, \frac{3}{4}, \frac{3}{8}}$

a) Osnovna oblika $\frac{3}{16}$ (♩)

b) Razdelitev v krajšino 

4. Peonski ritem:² $\overline{\text{u u}} \text{ -} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{5}{16}, \frac{5}{8}, \frac{5}{4}}$


a) Osnovna oblika $\frac{5}{16}$ (♩)

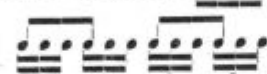
b) Razdelitev v krajšino 

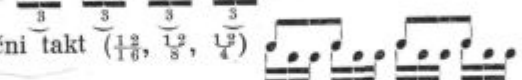
II. Normalni takti (normalni takti dvodelne ureditve, 2 zvočnici)

1. Daktilski ritem: $\overline{\text{u u u}} \mid \overline{\text{u u u}} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{3}{4}, \frac{3}{4}, \frac{3}{4}}$

a) Osnovna oblika $\frac{3}{4}$ (♩)


b) Razdelitev v krajšino 

c) Trijole 

č) Trijolični takt ($\frac{1}{16}, \frac{1}{8}, \frac{1}{4}$)  = $2 \times 2 \times 3$

2. Ionski ritem: $\overline{\text{u u}} \overline{\text{u u}} \overline{\text{u u}} \mid \overline{\text{u u}} \overline{\text{u u}} \overline{\text{u u}} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{6}{8} (\♩), \frac{6}{4} (\♩)}$

a) Osnovna oblika $\frac{6}{8}$ (♩)


b) Razdelitev v krajšino 

c) Trijole 

č) Trijolični takt $\frac{1}{8}, \frac{1}{8}$  = $2 \times 3 \times 3$

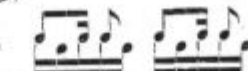
3. Trohejski ritem: $\overline{\text{u u}} \text{ u} \mid \overline{\text{u u}} \text{ u} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{6}{16} (\♩), \frac{6}{8} (\♩), \frac{6}{4} (\♩)}$

a) Osnovna oblika $\frac{6}{16}$ (♩)

b) Razdelitev v krajšino 

4. Peonski ritem: $\overline{\text{u u}} \text{ u } \overline{\text{u u}} \mid \overline{\text{u u}} \text{ u } \overline{\text{u u}} = \text{Musical staff} = \overline{\frac{10}{16} (\♩), \frac{10}{8} (\♩)}$

a) Osnovna oblika $\frac{10}{16}$ (♩)

b) Razdelitev v krajšino 

² Glej Cerkveni Glasbenik 1936 str. 151.

Organistovske zadeve.

Seja društva organistov za ljublj. škofijo se je vršila dne 21. junija t. l. Dovoljena je bila podpora dvema prosilcema po 150.— Din vsakemu. V društvo je bil sprejet organist v Loškem potoku Stanko Knavs. Obravnavale so se zadeve glede občnega zbora. Tajniku je bilo naročeno, naj sestavi poročilo o delovanju društva od začetka do danes in naj to poročilo poda na občnem zboru, pri katerem se bomo spominjali 30-letnice obstoja društva. Občni zbor naj se vrši 6. ali 7. julija; ali pa tudi kak drug bližnji dan.

Občni zbor društva organistov ljublj. škofije se je vršil 12. julija 1937. Po običajni sv. maši v stolnici je bilo zborovanje v Rokodelskem domu. Zbralo se je precejšnje število organistov. Brzojavne pozdrave sta poslala: g. Ulaga za društvo organistov lavantinske škofije in g. Ciril Mohor, organist v Kranju. Polovična železniška voznina je bila dovoljena.

Predsednik pozdravi navzočne; omeni, da letos društvo obhaja 30-letni jubilej in bo tozadevno poročilo podal pozneje tajnik. Spominja se tudi smrti našega velikega škofa dr. Jegliča. Navzoči vstanejo in mu trikrat zakličejo: Slava! Spomni se tudi umrlega člana organista Franceta Jelničarja.

Tajnik je podal nato obširno poročilo o tridesetletnem delovanju in o zgodovini društva, o njegovih uspehih in neuspehih. Iz letnega tajniškega poročila pa povzamemo, da je imelo društvo po zadnjem občnem zboru 3 seje, v društvo je bilo sprejetih 7 novih članov. Odbor je vse storil tudi letos, da bi kaj zboljšal in uredil plače organistov v smislu spomenice, ki je bila poslana na ministrstvo v Beograd. — Žal, da so na to spomenico na banski upravi v Ljubljani sami odgovorili. Niso nas vprašali, kako naj odgovore, da bi bilo za nas bolje, in nas niti niso o tem obvestili...

Iz blagajniškega poročila je razvidno, da je imelo društvo od zadnjega občnega zbora dohodkov 1927 Din, stroškov pa 2666.— Din. Sedanje denarno stanje v društvu znaša 921.— Din. Vdovski sklad je bil izplačan vdovi po umrlem organistu Fr. Jelničarju v znesku 500.— Din.

V odbor so bili za eno leto izvoljeni sledeči člani: Ivan Zdešar, predsednik; Franc Bricelj, podpredsednik; Franc Zabavnik, tajnik; msgr. Stanko Premrl, blagajnik; Pavel Jerman st., Pavel Žagar in Avgust Fabjan odborniki.

Članarina se določi kot doslej 20.— Din letno. Po kratki debati je bil nato občni zbor zaključen.

ORGANISTI IN BOLNIŠKO ZAVAROVANJE.

Na raznih občnih zborih smo že večkrat razpravljali o tem, ali morajo biti organisti zavarovani za primer bolezni pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev ali ne. Tudi pri zadnjem občnem zboru organistov v Celju smo o tem debatirali in so mnenja različno deljena. Tudi jaz sam sem bil mnenja, da to ni prisilno, ampak prostovoljno. Toda sedaj sem o tem temeljito poučen in pišem ta dopis organistom v opozorilo. Navedel bom dva primera.

1. Organist N. N. v X. je že več let bolehal na astmi. Bil je zavarovan pri Pokojninskem zavodu in tudi pri Okrožnem uradu. Zdravnik mu je rekel, da je vsako zdravljenje zastoj in naj prosi za upokojitev, ker je za službo popolnoma nesposoben. Zadnjič se je zdravil decembra meseca leta 1935. Dne 1. febr. 1936 je odpovedal službo in prosil za pokojnino pri Pok. zavodu. Tam pa so mu rekli, da dobi pokojnino šele potem, ko izčrpa hranarino pri Okrož. uradu, katero mora tam dobivati 52 ali 26 tednov. Prosil je nato za hranarino pri Okrožnem uradu, toda ta mu jo je odklonil, češ ker se ni javil v zdravljenje pri uradovem zdravniku v predpisani dobi.

Na zahtevo Pok. zavoda se je organist pritožil na Rentni odbor Okrož. urada. Rentni odbor je pritožbo odbil. Šel sem v Ljubljano na Pok. zavod, kaj sedaj storiti. Rekli so mi, da mora tozadevni organist vložiti tožbo na delavsko sodišče. Tam je bila obravnava 18. maja t. l. Tožba organista se je zavrnila. Imenovani organist sicer že dobiva pokojnino od 1. avg. 1936, toda za čas od 1. febr. do 1. avg. 1936, torej za 6 mesecev ni nič prejel. Sedaj nastane vprašanje, ali mu bo to izplačal Pok. zavod. Mogoče se bo Pok. zavod upiral, zakaj se ni zdravil pri uradovem zdravniku in tako zamudil hranarino. Nasprotno je pa uradov zdravnik dal pri sodišču izjavo, da je organist v takem stanju, da je vsako zdravljenje brezpredmetno ter da je za vedno za službo nesposoben.

Drugi primer!

Organist H. H. v N., star 60 let, je bolan na padavici. Bolezen nastopa čedalje huje. Zgubil je tudi vid. Dne 1. aprila t. l. je bil odpuščen iz službe. Zaprošil je za pokojnino pri Pok. zavodu, kjer je bil zavarovan. Pa so mu pravtako pisali, da naj poprej izčrpa hranarino pri Okrož. uradu. Ker imenovani ni bil nikoli prijavljen pri Okrožnem uradu, je pisal Pok. zavodu, da tam ne more prositi za hranarino, ker ni bil član. Pa so mu odgovorili, da mora vseeno prositi, čeprav ni bil član. Zopet sem šel po informacije v Ljubljano. Govoril sem z ravnateljem dr. Vrančičem. Izrazil sem mu svoj pomislek glede dolžnosti zavarovanja organistov pri Okrožnem uradu. Pa mi je temeljito dokazal, da sem v zmoti. Rekel mi je, da mora biti v bolniško zavarovanje prijavljen vsak, kdor da drugemu na kakršenkoli način svojo delovno moč v najem, to se pravi, da dela za odškodnino. Isto so mi povedali pri Okrožnem uradu. Ta organist zopet ne bo prejemal 26 ozir. 52 tednov nič od Pok. zavoda. Pač pa bo moral zanj plačati župni urad, ker ni storil svoje dolžnosti in organista prijavil v bolniško zavarovanje.

Kaj se iz teh dveh primerov učimo?

a) Vsak organist, ki je prijavljen pri Pok. zavodu, pa hoče zaradi kakšne bolezni, hibe ali poškodbe iti v pokoj, naj se javi nekaj mesecev poprej v zdravljenje pri Okrož. uradu ozir. uradovem zdravniku. Naj gleda, da izčrpa hranarino za predpisani čas, šele potem naj prosí za pokojnino.

b) Tisti župni uradi, kateri nimajo organistov prijavljenih pri Okrožnem uradu, naj to storijo, da jih ne zadene enako, kakor je to opisano v drugem primeru.

O obeh primerih bom še poročal, ko bosta končno veljavno rešena.

Vsem pa, ki nameravajo iti predčasno v pokoj zaradi kake neozdravljive bolezni, poškodbe itd., svetujem, naj se vsaj 6 mesecev (ali vsaj 3) prej obrnejo za nasvet na podpisane. Vsakomur sem radevolje na razpolago.

Pripominjam še, da gre lahko v pokoj, ne da bi mu bilo treba dokazati nesposobnost, vsak, ki je že pri Pok. zavodu zavarovan 38 let in kdor je izpolnil 65. leto.

Franc Klančnik, org. v p.,
Smartno ob Paki.

Organisti in nova uredba o občinskih uslužbencih. Po čl. 152 nove uredbe sme ban v dobi petih let po uveljavljenju uredbe, t. j. do 28. julija 1941, dovoliti, da se sprejemajo na glavna službena mesta tudi osebe, ki nimajo predpisane kvalifikacije po čl. 10. Spregled kvalifikacije se podeljuje samo za sprejem v službo, ne pa tudi za prevedbo po novi uredbi. Za spregled kvalifikacije naj torej prosijo samo osebe, ki za časa vložitve prošnje še niso bili v občinski službi. Ban more spregledati kvalifikacijo nižje ali popolne srednje ali njej enake strokovne šole. Ban more podeliti spregled za sprejem v upravno

službo vseh podeželskih občin, ali ga pa more omejiti za sprejem v službo kake določene občine. Tak spregled bi torej ne veljal za ostale občine. (Samouprava, 1937, str. 11.)

Dopisi.

Šmartno ob Paki. (Božični prazniki v Kosovski Mitrovici.) Ta spis se mi je zelo zakasnil, vendar s tem ne bo zgubil svojega namena. Opisati hočem, kako sem obhajal božične praznike v 900 km oddaljeni Kosovski Mitrovici in tam poslušal božično petje.

Dobil sem pismo iz Kosovske Mitrovice, v katerem me moja hčerka in njen mož (služi pri 24. pešpolku) tako ljubeznivo prosita, da naj ju vendar obiščem in jima napravim praznike še bolj vesele. Ko je zopet prišlo drugo pismo, sem se odločil in odpravil na dolgo pot. V Kosovsko Mitrovico sem se pripeljal ob 8. uri zvečer in se torej nisem mogel veliko razgledati. Tembolj so prišle moje oči na svoj račun drugi dan. Bil je ravno tržni dan. Evropejsko oblečen človek se kar izgubi v množici orientalsko oblečenega ljudstva. Saj so v okolici večinoma sami Arnavti. Katoličanov je sedaj že precej v mestu ter rudniku Trepče. Tudi služi tu veliko vojakov Slovencev pri 24. pp. Katoličani nimajo cerkve, pač pa imajo veliko dvorano, preurejeno za cerkev. Imajo tudi svojega župnika. Tedaj je bil župnik tamošnji domačin, sedaj tam župnikuje Slovenec msgr. Kordin. Orgel nimajo, pač pa harmonij. Pa smo šli na sveti večer k polnočnici. Pevski zbor je štel 16 članov: 7 ženskih in 9 moških. Peli so zelo lepo iz Duganove pesmarice hrvatske božične pesmi. Sopran je bil naravnost krasen, lep polni alt, tudi bas se je dobro odrezal, tenor je bil nekoliko slabjši, pa dosti dober. Sopran in alt pojejo gospe in gospodične iz raznih uradniških rodbin. Moški so vsi od vojaške godbe. Dirigiral je kapelnik tamošnje vojaške godbe. Igral pa je neki vojak, ki je organist, doma nekje nad Litijo. Po povzdigovanju so zapeli našo »Sveta noč« tako lepo, da smo Slovenci bili vsi solzni. Videl sem častnike, orožnike, finančarje, ko so si brisali solze. Saj v tujini domača pesem vse drugače vpliva na človeka ko doma. Po cerkvi je skoraj vse pelo. Pri hrvaških pesmih so peli Hrvatje in Srbi, pri pesmi »Sveta noč« smo pritisnili Slovenci. Cerkev je bila nabito polna, zunaj pa jih ji bilo še enkrat toliko, ker niso mogli noter. Bil sem celo mašo tako ginjen, da nisem mogel prav nič moliti. Odpevali so četveroglasno. Istotako lepo so peli na božični dan. Na sv. Štefana pa so pevke prišle, ni pa bilo organista. Je pač vojak in ne more vedno priti. Videl sem, v kaki zadregi so bili pevci. Ponudil sem se jim, da igram. Silno so se tega razveselili. Pa smo jo urezali prav dobro. G. župnik me je videl ter me je po ministrantu povabil k sebi. Silno je bil ljubezniv z mano, tem bolj, ko sem mu povedal, da sem Slovenec. Rekel mi je, da moja hčerka dobro pozna, ker mu večkrat prinese za kakšno mašo. Rekel je, da se število katoličanov stalno dviga. Odnosaji med katoličani in pravoslavnicami so dobri. Seveda pa vsi katoličani tudi niso vzorni, posebno med rudarji. Rudarjev je v rudniku Trepče okoli 3000. Veliko jih je iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja. Pa tudi v gostilni sem slišal našo slovensko pesem. Na novega leta dan sem slišal iz nekega hotela lepo koroško: »Gor čez izaroc«. Vstopila sva z zetom. Sami vojaki, častniki in podčastniki ter nekaj civilistov. Vprašal sem, če so Slovenci. Ne, Srbi in Hrvatji. Pesmi so se naučili od slovenskih vojakov; zelo se jim dopadejo in jih zelo radi pojo. Hotelir je doma iz Bitolja, pa zna skoraj vse slovenske pesmi peti. Ko so zvedeli, kdo sem, so me skoraj na rokah nosili. Celo popoldne so me »častili«, pili smo in se bratili. Zelo me je ganil sledeči prizor: Ko smo peli pesem »Stoji, stoji Ljubljanca«, je planil v sobo mlad dimnikar, ves solzan in razburjen ter vprašal, ali smo Slovenci. Hotelir mu je pojasnil, da smo Slovenci samo mi trije: jaz, zet in hčerka, ostali pa so Srbi in Hrvatje. Pristopil je k meni ter se mi predstavil. Je Slovenec, nekje iz Ljubljane, kot dimnikar v Skoplju. Slišal je slovensko pesem na ulico in to ga je tako ganilo, da je jokal. Pozneje nam je seveda tudi pomagal, toda solze so ga premagovale.

Oj, ti slovenska pesem in ti slovensko srce! Tudi jaz sem bil ginjen, in tistih dni v Kosovski Mitrovici ne bom nikdar pozabil. Vidite, tako slovenski vojak nehote širi po južnih krajih našo lepo narodno pesem. Tukaj pa imajo zasluge tudi naši organisti, ker povsod podučujejo poleg cerkvenih tudi narodne pesmi. Fantje si jih naučijo, in ko pridejo k vojakom, jih tam pojo, od njih se jih pa naučijo drugi. Ostal sem v Kos. Mitrovici cel mesec, slišal še večkrat lepo slovensko, pa tudi srbsko pesem; videl mnogo zanimivega, petja pri polnočnici pa ne bom pozabil nikoli.

Fran Klančnik, org. v pok.

Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo.

Requiem za srednji glas z orglami. Zložil Fr. Kimovec. Druga izdaja. Partitura stane 14 Din, glasovi po 2 Din. Starejši organisti z veseljem izvajajo ta Requiem, mlajši ga morda ne poznajo toliko, ker je že pred leti pošel. Prav je, da ga je Roman Pahor ponatisnil, saj poleg Premrlovega Requiema ne poznam nobenega našega, ki bi mu ga po melodijoznosti, naravnem poteku pevskega glasu in harmoniji, po plemenitosti in globini lahko ob stran postavil. Pa tudi pred mnogimi tujimi tovrstnimi skladbami bi mu dal prednost. Kdor ga še nima v svojem repertoarju, naj si ga gotovo nabavi.

M. Tomec.

Martin Zeleznik: Devet daritvenih pesmi za mešani zbor. Ljubljana 1937. Cena 10 Din. Skladatelj je zbirko zložil z veliko skrbnostjo, kar je treba danes posebej poudariti. Skoraj domala vse številke bodo praktično porabne, čeprav bi se dalo tej ali oni kaj oporekati. Če nekatere posebej omenim, dobimo naslednjo sliko: št. 1 mirno teče in bo splošno izvedljiva. Št. 2 je oblikovno dramatično zasnovana, zahteva pa dobro zasedenega zbora in organista, ki ji bo znal vdihniti življenje! Vsak naprednejši organist se bo lotil št. 4, ki se bo morda tudi največ pela. V št. 6 je skušal skladatelj reševati problem zadržkov, skladba ima nekak sinkopiran značaj; štel bi jo med manj posrečene. V št. 8 se mi zdi ravnotako šibko mesto, kjer držijo orgle nad basovsko melodijo šest taktov isti akord. Glede zborovskega sloga bi omenil, da se v nekaterih pesmih giblje bas izredno nizko, dočim ima tenor istočasno visoke lege; taka mesta bi na izvedljivosti in tudi na izrazu pridobila, če bi skladatelj v mejah možnosti dvignil bas za oktavo. Kljub omenjenim manjšim nedostatom pa je zbirka v celoti vsega priporočila vredna.

M. Tomec.

Srečko Koporc: Trije mešani zbori. Ljubljana 1937. V zbirki so natisnjeni zbori: Sova premišljuje, Petpedi in Ukrajinska. Vzeti so iz ciklusa: »Slike iz življenja«, ki obsega v celoti 24 zborov. Pesmi nam bodo lažje razumljive in dostopne, če poznamo skladatelja ozir. krog, iz katerega je izšel. Koporc je izrazit Schönbergov učenec, med nami menda edini od sedaj delujočih glasbenikov. Hans Mersmann označuje v knjigi »Moderne Musik« (1929) Schönberga in s tem posredno tudi njegovo šolo približno takole: Arnold Schönberg je edini revolucionar današnjega časa. Razbil je vse vezi, podrl je vse, kar je glasba do njegovega časa trdila, tej glasbi nasproti pa je postavil govoricu in obliko, ki je morala poslušalca v začetku le odbijati. Schönbergova glasba noče »izražati«, pretresati ali razveseljevati. Ne dá se »čutiti«, za dojetanja iste je treba novih čutov, novega živčnega sistema. Kdor se ji bliža z napačnimi podmenami, tega mora le odbijati. V svojih zadnjih pesmih piše Schönberg za glas tako, da se to še komaj more imenovati petje. — Naš V. Ukmar pa pravi v svoji glasbeni zgodovini, da je skušal Schönberg nadomestiti lepoto z resnico. Schönberg je ustanovil tudi svojo »šolo«. Zbral je okoli sebe krog mladih, delovnih glasbenikov, ki so trdno povezani med seboj, govorijo enoten glasbeni jezik, ki je jezik Schönbergov. V ta krog spada tudi Srečko Koporc, njegova zbirka kaže v glavnem Schönbergovega učenca. Ni sicer skrajno ekstremna, vendar pa za naše razmere dovolj, da bo zbudila pozornost in ponekod morda zaradi nerazumevanja tudi zgledovanje. — Ker se zadnja leta javljajo pri nas vplivi raznih šol, ki so pa Schönberga v revolucionarnosti že prehitile

ozir. so njegovi šoli diametralno nasprotni, je prav, da je izšla tudi Koporčeva zbirka. V koliko bo v ožjih razmerah praktično izvedljiva, je vprašanje. Glasbenik pa, ki stremi za razširjenjem svojega znanja, a nima pri roki kakih večjih del Schönberga ali njegove šole, bo zbirke vesel. Do zdaj je imel morda o tej glasbeni smeri nekaj suhega teoretičnega znanja. Ta zbirka bo pa zanj sicer skromen, a dosti značilen prikaz, kako so v glasbi možne različne poti, ki vodijo k lepoti, ali v tem primeru bolje rečeno: k resnici.

M. Tomc.

Razne vesti.

Proslava Anton Foersterjeve stoletnice se bo vršila po sledečem sporedu: 7. novembra cerkven koncert v ljubljanski stolnici, pri katerem bodo sodelovali: pevski zbor cerkve sv. Jožefa, pevski zbor sv. Cirila in Metoda in stolni pevski zbor, vsak pod svojim pevovodjem. Izvajali bodo Foersterjeve cerkvene skladbe posamezno in skupno. Skupne nastope bo vodil prof. A. Tomc. Samostojno bosta orglala Premrl in Tomc. — 8. nov. bo v stolnici slovesna maša, hkrati tudi za proslavo 60letnice Cec. društva, in nato slavnostni obč. zbor Cec. društva v knezoškofijskem dvorcu. Isti dan zvečer koncert Pevske zveze v frančiškanski dvorani. V tednu od 9.—15. nov. bo v mali filharmonični dvorani Foersterjeva razstava. V istem tednu naj bi bila po vseh slovenskih šolah posvečena ena ura Foersterjevemu spominu. V nedeljo, 14. novembra, odkritje Foersterjeve herme pred Glasbeno Matico in 15. novembra za zaključek koncert Glasbene Matice z vokalno instrumentalnim delom »Turki na Slevici« poleg solističnih in drugih Foersterjevih skladb. 13. novembra uprizoritev opere »Gorenjski slavček«, v popolnoma novi izvedbi in inscenaciji.

Škofijska cerkvenoglasbena šola v Mariboru. S septembrom letošnjega leta bo v Mariboru pričela s poukom nova orglarska šola, ki je bila ustanovljena, ker je z mesecem julijem prenehala tovrstna šola v Celju. Nova šola je zasebna in je podrejena moriborskemu škofijskemu ordinariatu. Šola bo imela tri letnike in se bodo vanjo sprejemali učenci katoliške veroizpovedi, predvsem iz lavantinske škofije, ki so z uspehom končali vsaj drugi razred srednje ali meščanske šole in so stari vsaj 16 let. Pred sprejemom morajo prosilci položiti sprejemni izpit. Pouk se bo vršil iz naslednjih predmetov: verouk, glasbena teorija, koral, petje, klavir, harmonij, harmonija in modulacija, cerkveno-glasbena liturgija, splošna glasbena zgodovina, dirigiranje, nauk o orglah, orgle, kontrapunkt, oblikoslovje in osnovni pojmi cerkvene kompozicije, domača glasbena zgodovina in nauk o instrumentih. Med stranskimi predmeti so latinščina (izgovorjava in razlaga liturgičnih tekstov), slovenska slovnica, računstvo, trgovsko spisje, združništvo, knjigovodstvo in tajništvo. Pričetek šolskega leta 9. septembra.

G. Vojteh Hybašek, prof. glasbe na škofijski klasični gimnaziji v št. Vidu na Ljubljano, je bil imenovan za častnega konzistorialnega svetnika. Čestitamo!

Zaslужni slovenski organist in skladatelj **Bernard Pirnat** je obhajal dne 20. avgusta 75letnico rojstva. Še na mnoga leta!

Umrl je 21. julija 1937 v Žabnicah pod Sv. Višarji tamošnji zaslužni organist in pevovodja **Tomaž Holmar**. (Prim. letošnji spis o orglarski šoli v Ljubljani št. 3., 4., str. 55.) Naj počiva v miru!

SE ENKRAT »PRLEŠKA KORAČNICA« IN »KOVAČEV ŠTUDENT«!

V zadnji številki (7. in 8.) Cerkv. Glasbenika je dokazal Saša Santl, da melodija, s katero se pričinja »Prleška koračnica« ni pristno prleška, pač pa nemška študentovska popevka, ki jo je pred več ko 50 letih med Prleke in Slovence sploh presadil kak slovenski dijak, ki je v Gradu ali na Dunaju študiral.

Dobro je, da se je ta stvar razčistila, in hvaležni smo g. Šaši Šantlu za njegovo pojasnilo.

Ko sem Šantlove vrstice prečital, sem se nehote spomnil Stritarjevih besed, ki jih je napisal, ko je slučajno doznal, da naša lepa ponarodela pesem »Vse mine« ni pristno slovenska, marveč jo je Valentin Orožen le prevedel, ozir. po nemški posnel. Stritar je z ozirom na tozadevno svojo ugotovitev vrgel takrat na papir te-le verze:

Odkod so moje rožice?
Na Nemškem tam so se razcvele!
In še druge take vbožice
pri nas iz tuje so dežele!

Orožnove »rožice« so torej kot presajenke iz tujih tal pognale pri nas nove korenine, rasle so in živele in še živijo kot domača kulturna rastlina. Ni čudo to, saj smo bili Slovenci pred vojno tako zelo navezani na nemško kulturo, da se še celo prvaku slov. pedagogov, nesmrtnemu Slomšku, očita, da njegovo vzgojno delo, ki uživa tako rekoč svetovni sloves, ni povsem izvirno, marveč se naslanja baje nekoliko na delo Krištofa Schmida. — Pri tej priliki še nekaj! Iz besed Šaše Šantla, da se »varianta, ki jo imenuje A. Kosi perleško koračnico«, ni rodila na našem ozemlju, bi morebiti kdo, ki Prleške koračnice ne pozna, sklepal, da se ta koračnica naslanja v vseh svojih delih na popevko Großschmidovega nemškega študenta, kar pa ne odgovarja dejstvu, ker je Prleška koračnica potpuri še treh drugih narodnih, v Prlekiji zelo razširjenih napevov. Koračnica se samo z a č e n j a z melodijo (8 taktov), ki jo je, kakor je sedaj po Šaši Šantlu dokazano, pred leti prosto, a prav spretno — bržkone za zabavo pri slov. primicijah — prikrojil našim razmeram iz »Allgemeiner deutsches Kommersbuch« kak visokošolec. (Gotovo Prlek, ker je besedilo pristno prleško.)

Anton Kosi.

DAROVI ZA »CERKVENI GLASBENIK«.

Po 100 din: g. dr. Franc Kimovec, stolni dekan v Ljubljani, g. Ivan Zdešar, regens chori pri sv. Petru v Ljubljani; po 60 din: g. Alfonz Breznik, trgovec z glasbili v Ljubljani; po 25 din: gdč. Amalija Kecelj, učiteljica v Ljubljani, gdč. Minka Zacherl, prof. glasbe v Mariboru; po 20 din: g. Matej Tomazin, namestni tajnik JRZ v Ljubljani, g. Anton Zoré, župnik in duh. svetnik v Mirni peči; po 10 din: g. Ivan Krpač, organist v Šmartnem pri Slovenjgradu, g. Stanko Trobina, kaplan v Čadramu, g. Janko Zagar, župnik v Ledinah nad Idrijo, g. Franc Babič, glasbenik v Škofji Loki, g. Gotard Rott, ravnatelj mešč. šole v Tržiču, gospa Zinka Thaler-Lovrec, učiteljica mešč. dekl. šole v Celju, g. Jožef Rott, kaplan v Dolu nad Ljubljano, gdč. Liza Serajnik, učiteljica glasbe v Mariboru, g. Rudi Vahčič, kaplan pri Sv. Jurju ob Ščavnici, g. Davorin Colnarič, organist v Št. Janžu na Dravskem polju, župni urad v Železnikih, g. Janez Kete, dekan na Vrhniki, župni urad na Koroški Beli, g. Rafko Fabiani, kaplan v Sodražici, g. Venceslav Krč, organist na Jezerskem. Vsem p. n. darovalcem se najlepše zahvalujemo in Bog Vam obilno poplačaj!

NAŠA PRILOGA.

Današnja glasbena priloga v obsegu 4 strani prinaša dve absoluciji za mešani zbor, zložil Stanko Premrl, mešani zbor »Kristus Kralj«, zložil Franjo Luževič, in Blagoslovno za mešani zbor, zložil Franc Blažič. Posamezni izvodi po 1 Din.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Izhaja kot mesečnik v dvojnih številkah. Cena listu z glasbeno prilogo vred 40 Din, za dijake 25 Din, za inozemstvo protivrednost 60 Din letno. Uredništvo in upravništvo: Pred Škofijo 12/I. Odgovorni urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl v Ljubljani. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani Karel Čeč.